

645
1966/9

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საქართველოს ბავშვი

საქართველოს
№ 11 1966 წ.

როსტომ აენია

ზეზნებოთ ყველამ!

თბილისში დამე სუნთქავს მშვიდობით,
იისფერ ცაზე ვარსკვლავი ბრწყინავს...
თვით საწოლებში მშვიდად, მინდობით,
ჩემს პაწაწინებს ღიმილით ძინავთ.

გვიანი მგზავრი ჩაივლის საღდაც,
მჯახე ჩმაური გააქვს ნაბიჯებს,
და შეჩვენება ის მგზავრი ახლა
მიწას კი არა — ჩემს გულს აბიჯებს.

იქნება, მგზავრო, მაძა ხარ შენაც,
ამ ღამეს ჩუმად იარო, ვინძლო.
გულს არ გაივლო, პატარა წყენაც —
ვმომბ, შვილები არ გაძილვიძო.

მათ ისე ძინავთ, სუნთქავენ წყნარად,
ჩახუტებიან თოჯინებს ერთად...
ო, ძალზე ვფხიზლობ, ჩემი შვილები
არ გააღვიძოს ამ გულის ფეთქვამ..

მე ვიცი, საღდაც სხედან „თავცაცნი“,
შავი ფრაკებით, შავი ბაბუებით,
იმუქრებიან ნგრევით, გაღაწყვით,
ახალი ომის ცეცხლის დანთებით.

ხომ შეიძლება „ომის გმირებმა“
გავებული გონება იღრძონ,
ხომ შეიძლება ჩვენმა შვილებმა
ღაიძიონ და ვერ გაიღვიძონ?..

ლაქე ფიქრებთან ერთად ლიცლიცებს
და განთიადი თვალს ახელს ხელს..
დაე, შვილებმა ტკბილად იძინონ.
მამებო, უნდა ვიფხიზლოთ ყველამ!

645
1966

საქართველოს
საბავშვო ლიტერატურა

10.053.

საქართველოს
საბავშვო ლიტერატურა!

აღმშენებლის ძალა

ახალი ხუთწლიანი გეგმავლობა

შენი ჯანს რაზე, ეროვნო!

დღევანდელი არხი

„ჩვენმა პანთეონმა არს ვენახიდან, ხილი-ანი-დაბაღიდან და მთის კერძიდან, ვითარცა მთათა აღმართი, თევზი კალმანის, ტყე ნადირიანი, მარცვალთა ნაყოფიერი თვინიერი ბრინჯაბიდან“.

ასეთ ცნობას იძლევა ვახუშტი ბაგრატიონი თავის განთქმულ წიგნში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“.

დღეს თითქმის წარმოუდგენელია, რომ კახეთში ბრინჯი და ბამბა ეთესათ ოდეს-ღაც, და რაკი კახეთში ბრინჯისა და ბამბის

სეთხდნენ, რაკი უხსოვარი დროიდან მის-დღევანდელ მევენახეობასა და მეხილეობას, — თამარის არხსაც რომ თავი გაავნებოთ, ჩანს, მთელ კახეთში განვითარებული ყოფილა რწყვის საქმე.

როგორც ისტორიული ფაქტები მეტყვე-ლებენ, XII საუკუნეში გაუყვანიათ ალაზ-ნის სარწყავი არხი, რომელიც სათავეს მდ-ნარე ილტოს შესართავთან იღებდა და მი-ლარისკენ მიიმართებოდა. ალაზნის მკვიდრო-თამარის პატრესაც მისთვის „დღევან-დის არხი“ უწოდებიათ. ამ არხის სიგრძე

119 კილომეტრი ყოფილა. არხობის ასეთი გადმოცემა: როცა თამარ მეფემ გაიყვანა ეს არხი და ბოლოში წისქვილები დაბარუნა, წისქვილის ქვემოთ სისხლი გადმოცდაო. ეს თქმულება სიმბოლურია და იმ მძიმე შრომაზე მეტყველებს, რასაც არხის გაუვა-ნაზე ხარჯავდნენ ჩვენი წინაპრები.

მას აქეთ დიდი დრო გავიდა, მტრებმა ათასწერ გადათელეს კახეთი და ყოველ-გვარი სიკეთე გაანადგურეს, „გულდამწვარი დედამისის მოკლდა ცხოველმყოფელი ცვა-რი წყლისა“.

მონება ზრტაბის ისხამს

საუფროების მანიალზე სწავდა გავლდა
კახეთის მიწას, იმ მიწას, რომელსაც შორ-
წყვის შედეგად შეუძლია უფად მოგვცეს
არა მარტო უფრეთი, — ბესტანელი და
ბაღდადიელი, ხილი და მარცხენილი.

საუფროების მანიალზე ოცნებობდა კახე-
ლი გლეხი სარწყავ წყალზე, მაგრამ ამ საშუ-
ალითველო საშენ მხოლოდ დღის შეიხა
ღრთობი.

საბოთა კავშირის კომუნისტური პარ-
ტიის პროგრამაში ვითხოვდა მათ, „შესრულ-
დეს საირიგაციო მშენებლობის ვრცელი
პროგრამა გავლდა რაიონებში მილიონო-
ბით ჰექტარი ახალი მიწების მოწყვეთა და
გაწყოფიერებასთვის, არსებული საწყვავი
მიწათმოქმედების ამაღლებასთვის“.

1921 წლის 14 აპრილს კავკასიის კო-
მუნისტურმა მანიალზე წერილობ-
დებით განსაზღვრავდა მათ პირველი რი-
გის საბრძოლო ამოცანებს: „მოაწყვედ ყვე-
ლაზე მეტად საუკრავ და ყველაზე მეტად
გარდაქმნის მხარეს, ადგილობრივ მას, და-
სამარებს წასვლის, განაქტივებს სოცია-
ლისტურ გადასვლას“.

ალაზნის სარწყავი სისტემის მშენებლო-
ბის საკითხი ომის შემდეგ რამდენჯერმე და-
აყენა პარტიამ. და აი, 1965 წლის 16 თე-
ბერვლის დადგენილების საფუძველზე, და-
იწყო ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის
მშენებლობა.

ალსრულად კახელი გლეხის საუკუნოებ-
რივი ოცნება.

სკკპ XXIII ყრილობის გადაწყვეტილე-
ბათა შესაბამისად არბის მშენებლები ამოცა-
ნად ისახავდნ ჩაყენონ წყალუხვი ალაზნი
სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების ხილ-
ვისათვის ბრძოლის სამსახურში, სიცოცხ-
ლე და სიუხვე დაუზღურონ ველებს.

პარკივო მთაზე და...

მომდინარე წლის აპრილიდან პანკისის
ტეხვა (ახმეტის რაიონი) მანქანების გუგუ-
მა გააყრდა. ზემო ალაზნის სარწყავი სის-
ტემა სათავეს სოფელ ყვარელწყალთან
იღებს. მშენებლობას ამ უბანზე წარმარ-
თავს ტრესტ „წყალმშენის“ № 9 სამმარ-
თველო, რომელსაც ინჟინერი კიტი თულაშ-
ვილი ხელმძღვანელობს.

ვისტურებით არბის მშენებლებს. ყველაზე
მუშაობა გააიდებული. გუგუნებზე ბულდო-
ზერები, ქვიშავატორები, სკრაპერები, ტრაქ-
ტორები და სხვა თანამედროვე ტიპის მან-
ქანები. თვალის დრთი დავკრთოვ შეიწინე-
და, რომ მშენებლები ჩქარაობენ. მდინარე
კურტანაძელის ნაპირზე აგებულია ჰეტონ-
ის დამსაზღვრელი დროებითი კანალები.

სათავე-ნაგებობებთან გაცხარებული მუ-
შაობა. შენდება კაშხლის პირველი რიგის
ნაგებობები. ეს ნაგებობებიცა და 4-კილო-

მეტრიანი მაგისტრალური ხაზიც მომავალი
წლის სექტემბერში უნდა დათავადდეს.

პანკისსა და ახმეტაში უკვე ამოვრებენ
არბის მშენებელთა საცხოვრებელ ბინებს.
მათი ამ ადგილებში ახალი დაბნეი განაშენდა.

მშენებლობის ყველა უბანზე არიან მოწე-
ნავენი: მეტეკავატორები, მებულდოზერე-
ბი, სკრაპერზე მომუშავენი. მათ შორის გა-
მორჩევიან: შ. დავითაშვილი, ზ. ქედიშვი-
ლი, რ. მამუჩაშვილი, ხ. ბუშაშვილი, ლ.
მამუჩაშვილი, ა. მამულაშვილი და სხვე-
ბი. კარგად წარმართვენ სამუშაოს ბრიგა-
დირები: ს. გოგლაძე და გ. რატიანი.

სათავე-ნაგებობებისა და 4-კილომეტრი-
ანი მაგისტრალური არბის მშენებლობის
ხელმძღვანელობს ასალგარდა ინჟინერი
ბორის ინასარიძე, რომელიც წინათ სამკო-
ლის სათავეზე მუშაობდა და იქ გამოიწყო.

— რა გავითვალა უახლოეს ხანში?

ამ კიოხზე აი რა გვიპასუხა № 9 სამ-
მართველოს მთავარმა ინჟინერმა მიხეილ
ცისკარიშვილმა:

— სათავე-ნაგებობების მეორე რიგის სა-
მუშაოები 1968 წლის ბოლოს უნდა და-
მ-

სამმართველო. ამ ორი სამმართველოს მი-
ცნა იქნება 17-კილომეტრიან ტრასაზე გავ-
რას არბი გემით გათვალისწინებულ ვადა-
ში. პროექტის მიხედვით მოგვიხდება სამი
გვირაბის გაყვანა: მდინარე კურტანაძელ-
თან — რეკამეტრიაში, მეორე — მატანში,
სამკილომეტრიაში და მესამე — სამას-
მეტრიაში. სულ გვირაბები ოთხი კილომეტ-
რის მანძილზე წავა წყალი.

1968 წელს, სათავე-ნაგებობების დამთავ-
რებისას, გავუშვებ წყალს და იგი სოფელ
ქისტაურამდე მივა. ეს იქნება ჩვენი სამ-
მართველოს საბოლოო ამოცანა.

№ 7 სამმართველო აღაზნის მხარეს გაუპასუხს

ქისტაურის შემდეგ ალაზნი გზის გაავრ-
ძელებს.

ზედმოების ბოლოს მარტო თელავის
რაიონში სუთი ათასზე მეტი ჰექტარი მი-
წის ფართობი მოიპყრება. „სიუხვის არხი“
შეარქვენ თელავის რაიონის შრომელებმა
ალაზნის არხს.

ტრესტ „წყალმშენის“ № 7 სამმართვე-
ლო — „ალაზნაშენი“ თელავში მოთავსე-
ბული, ამ სამმართველოს ხელმძღვანელობს

თავადდეს. ამ ნაგებობის კაშხალმა წაშო-
უნდა მიიღოს და გაატაროს 84 კუბური-
მეტრი წყალი. ამ წყალმა 41 ათას ჰექტარ
ფართობს უნდა დაუზღუროს სიცოცხლე და
სიუხვე.

წელს კიდევ სხვა, ოთხკილომეტრიანი მა-
გისტრალური არბის გავრას დაიწყებთ. მა-
ლზე ახმეტაში ჩამოყალიბდება კიდევ ერთი

გ. მამაცაშვილი, მთავარი ინჟინერია ე. შავ-
გულიძე.

რა სამუშაოებს ატარებს ამჟამად ეს სამ-
მართველო?

იგი გაცხარებული ტემპით აწარმოებს მო-
სამშაველებს სამუშაოებს. მის მიწაში შეა-
რბობს ხეების წყალი და მოაქიოს მოდ-
მიც კალამაშო.

სათლიანისა და მაწანწრის სივრცეზე უკვე დამთავრდა მიწის სამუშაოები და ახლა ბეტონის საშოს აკრავენ.

შალურის სანერგე მეურნეობისა და კურდღელაურის კომმუნურების ტერიტორიაზე ეწყობა დაწვინებითი მორწყვის ქსელი, რომელიც სუბარტეზიული კეხიდან მიიღებს სარწყავ წყალს. ქსელის დადება დამთავრებულია 150 ჰექტარზე, იგი მოხვედრას სარწყავ სესონში ამუშავდება.

„აინებულში“ შენდება რკინა-ბეტონის ასაკრები კონსტრუქციების ქარხანა. ეს ქარხანა ზემო ალაზნის არხის მშენებლობას მთელი ტერიტორიაზე მოამარაგებს ასაკრები კონსტრუქციებით. მშენებლობის დამთავრების შემდეგ იგი რესპუბლიკის მშენებლობებს მიაწვდის რკინა-ბეტონის კონსტრუქციებს. ქარხნის მშენებლობა 1967 წელს დამთავრდება.

აქვე შენდება საწარმოო-ტექნიკური ბაზა, რომელიც მოემსახურება არხის მშენებლობას, და აგრეთვე, გამოყენებული იქნება სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-იარაღებისა და მექანიზმების რემონტისათვის. ამ ბაზის დამთავრებამ 1967 წლისთვის არის ნაპირაუღებო.

„აინებულში“ ფართოდაა გაშლილი ნაბნობ-მშენებლობა. 1968 წლის ბოლომდე „სიუხვის სახის“ მშენებლები 980 კვადრატულ მეტრ საცხოვრებელ ფართობს მიიღებენ.

„ალაზნაშენის“ ახალგაზრდა კოლექტივი გაიციდელი, შრომისმოყვარე ადამიანებით არის დაკომპლექტებული. თითოეულ მშენებელს კარგად აქვს შეგნებული ის სამუშაოები, საკმარისი, რაც ამჟამად ეკიდება.

„ალაზნაშენის“ უფროსმა გურამ მაშაყაშვილმა აღნიშნა:

— როცა საქმე მოწინავეთა დახმარების ეტაპზე, ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მოწინავე მთელი კოლექტივი, თუმცა მკობზე მკობი არ დაიღუპა, აი ისინიც: მეორე უბნის უფროსი კობა ბუჯიშვილი, მესამე უბნის უფროსი მახედი სულხანაშვილი, მეოთხე უბნის უფროსი ბაქარ როსტომიშვილი, მეხუთხე უბნის ბრეგვარაძე ანზორ შარშანაშვილი და რვავე მესამე-ხუთხე, ავტომობილი რაბინოვი ფოთლავაშვილი, ბრიგადირი იოსებ ფარდაშვილი.

ხუთხედის გოგონა და გოგონა

კიდევ სამი-ოთხი ცხელი წუთი და მერე კალამი-მწიფი ალაზნი მოხარბის გვალვას, გულდამწვარ დედამიწას სიცხელს დაუხარუნებს, დღვლითი იშვებებს ახმების, თელავისა და გურქანის რაიონებში.

საკუთრებულ კომპეტის მისის პლენუმმა დასხა ჩვენს ქვეყანაში სამედიკალური-საბიოგენური მშენებლობის შემდგომი განვითარების ღონისძიება. ამ ღონისძიების შესახებ ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის მშენებლობის პროგრამაში მშენებარე ხუთხედში ითვალისწინებს 15.000 ჰექტარი მიწის გასარწყავებას. აქედან თელავის რაიონში მოიარწყვება 8.000 ჰექტარი.

1966-1970 წლებში მდინარე ალაზნისა და მდინარე იტოზე დამთავრდება წყალმომცემი სათავი-ნაგებობანი, 46-კომპლექტური მაგისტრალური არხი, შესრულებული 11,6 მილიონი კუბური მეტრი მიწის სამუშაოები,

ჩაიდება 168 თასი კუბური მეტრი მტკნარი „აინებულში“ აშენდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლები, სახვამო ბაღისა და ბაგის, საკეთილდღეო შენობები და სხვა.

ხუთხედის პირველ წელს ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის მშენებლობაზე დაიარჩება 4 მილიონი მანეთი.

„სიუხვის არხი“ კახეთის მოსახლეობას მისცემს არა მარტო სარწყავ წყალს, არამედ გემრიელ სასმელ წყალსაც — ხუთხედივ წყაროებიდან და ფელტრატებიდან.

ხუთხედის ბოლოს ალაზნის არხი 46 კომპლექტრე გადაიჭიმება. 1972 წელს, როცა დამთავრდება პირველი რიგის სამუშაოები, არხის სიგრძე 72 კომპლექტრე მეტი იქნება და მოარწყვებს 41.000 ჰექტარ ფართობს.

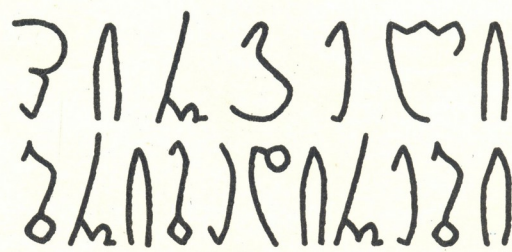
დღეი იქნება ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის გაუმჯობესო ეტაპიანობა. მარტო ენახების ფართობი 20.000 ჰექტარით გაიზარდება, ხეხლოს ბაღებს 8.000 ჰექტარით დაეთმება, 2.000 ჰექტარ ფართობზე დაითმება ბოსტნეული და ბაღჩეული კულტურები, პირუტყვის სულაღობა 60 პროცენტით გაიზარდება.

მაგრამ უველაფერი ამით როდ დამთავრდება, 1972 წლის შემდეგ დაიწყება მეორე რიგის სამუშაოები, და როცა ისიც დასრულდება, ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემა გადაიჭრება უველაზე უფრო გრძელ და რთულ ტექნიკურ ნაგებობას საქართველოში. იგი 110 თას ჰექტარს მოარწყვებს.

გაუფა ვეარს დაშრობს კახეთის სიუხვის მდინარე.

სოლომონ დეშურაბაშვილი

იხილი იბრძოლენ საბჭოთა ხალხსუფაშის განმავითარებისათვის

ნაგომარი მასარაბის რაიონში ერთ-ერთი მოწინავე სოფელია. მისი კომმუნურების მთავარ შემოსავალ წყაროს ჩაის პლანტაციები წარმოადგენს. კომმუნურებას აქვს კარგი სიმდიდის სათესი ბაღები, მესაქონლეობის, მეფრინველეობის და მეფუტკრეობის ფერმები. ნაგომარში

არის ჩაის ფაბრიკა, აბრეშუმის პარკის პირველი გადამამუშავებელი პუნქტი, სატარქორო და საავტომობილო გარაჟები, სარემონტო სახელოსნოები, ხე-ტყის საფრე ქარხანა, საშუალო სკოლა, კულტურის სახლი ფართოგანაიანი

კინოდაზღადრით, მაგნიუა ბაგა და ბაღი, საავადმყოფო და საემიო პუნქტი. სოფელი ელექტროფიკრებულია, აქვს რადიოქველი, ფოსტატელეგრაფი, მაღაზიები, სასაბლო-სამაგი. ოჯახებში მეფრინველი გაზი, ტელევიზორი, ტელეფონი. ასფალტირებულია შიდასასოფლო გზები, აგებუ-

ლია ზიდები. ნავთობის 600 ჰექტარი ტყე („წყა-
ვის შტო“) სახელმწიფო ნაკრალაია, სადაც მო-
შენებულია ირმები, არჩვები, გარეული ღორები,
მელიები, კრდღლები და სხვა ცხოველები. შენ-
დება ახალი ქარსაცავი ზოლები გზისპირის და
მასის პლანტაციების გასწვრივ.

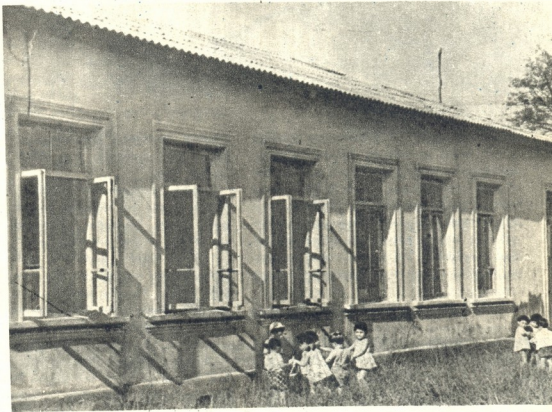
ყოველივე ეს ერთიანი ძალით საკლმურნეო
შრომამ შექმნა. ასეთი როდი იყო წინათ სო-
ფელი. ვისაც ნავთობი უნახავს ამ ორმოციოდ
წლის წინათ, მას არ დაეფიქრებოდა ჭაობიანი,
ტყვიანი ადგილები, ისლთ ამ გვირით დაბურ-
ული ფაცხები, მალარია, ადამიანთა გაყვითლ-
ბული სახეები.

1927-28 წლებში სოფლის ქალები სისარუ-
ლით ეუბნებოდნენ ერთმანეთს: „იგაგო, თურმე
ქალებს ყოველდღე სამუშაო ექნებათ, თანაც
ოჯახსაც არ იქნებიან მოწყვდილი და ყოველ
ღამეს შინ გააყვანენ“.

1929 წელს, გურიის სოფლებიდან პირველად
ნავთობარში დაარსდა კოლმეურნეობა. ზოგიერ-
თებს არ სჯეროდათ კოლექტიური შრომის უპი-
რატესობა და ცეცის თვალთა უყურებდნენ ყო-
ველივე ახლის წამოწყებას. მაგრამ მაშინაც იყე-
ნენ სოფლის მოქირანბულენი. მამაცაყებთან ერ-
თად ქალებმა თავიანთ მხრებზე გადაიტანეს გა-
ჭირვება და სიძინელები, არ შეუშინდნენ არაფე-
თარ დაბრკოლებებს. ესენი არიან ნავთობის
მკვიდრნი, სანდაზბული პენსიონერი ქალები:
რძლები მართა და ეკვა ჩიჩუები, რიფსიმე და
ანეტა მათითაიშელები, ოლია და თამარ მეფა-
რიშვილები და სხვანი. მათ პირველი ხარი დაჰკ-
რეს საკოლმეურნეო მიწის და დაიწყეს ჩაის
პლანტაციების გაშენება. კომუნისტი ქალი მართა
ჩიჩუა სათავეში ჩაუდგა ამ საქმეს და თან გა-
ყოფლა თავისი რძლები ეკვა და ფედიოსი, რიფსიმე
და ანეტა მათითაიშელები. ჯერ კიდევ ადრე, სა-
ნამ საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დაშ-
ყარდებოდა, მართა ჩიჩუა (პარტიის წევრი 1919
წლიდან) მხარში ედგა თავის მეუღლეს პირფი-
ლეს და მასთან ერთად იბრძოდა მეფის მოაგრო-
ბისა და მენშევიკების წინააღმდეგ. კოლექტივი-
ზაციის გატარებისას იგი უკვე ცირივი იყო, მაჟ-
და ოთხი შვილი, მაგრამ არ შეეძლო კო-
ლექტივის შექმნის ერთ-ერთი მინიწილე არ
ყოფილიყო. სოფლის მშრომელებმა ეცლებისაგან
გაქმნიდეს ათობით ჰექტარი მიწა, გაიყვანეს არ-
ხები, დააშრეს დაჭაობებული ადგილები, გააშე-
ნეს ჩაის პლანტაციები. დაიწყეს კოლექტიური
შრომა. პირველი დამცველი ბრძანადიბრი მართა,
ეკვა, რიფსიმე და ანეტა იყვნენ. მოვიდა პირ-
ლი მოსავალი. ბრძანადებს არ ჰქონდა სამწირი და
ფოთლის მისაღები პუნქტი. რიფსიმე მათითაიშე-
ვლმა კოლმეურნეობას თავისი ბინა დაუთმო. 12
წლის მანძილზე აქ იყო ჩაის მიმღები პუნქტი
და სასუქის შესანახი საწყობი.

სოფელში თუ ვინმე ავად გასდებოდა, რიფსიმე
იყო მათი პირველი მშველელი. 3-5 კილომეტრზე
მიდიოდა ნეშის გასაყეთებლად, მაღარისაგან
ადამიანების დასახსნელად.

სოფლად მალე გაშენდა ჩაის პლანტაციები,
მოიპოო ჭაობები, კოლი და მალარია, გაიწმინდა
ჰაერი. ქალები 4-5 კილომეტრზე მიდიდნენ
ფუჭით ჩაის საყრდნად. „აბა, დღეს მაღალ ყურ-
ზე, დიდ მუხასთან უნდა გყრიდეთ, პირველი ხა-

ანეტა მათიაშვილი

ილია
ქიქოძე

რისისა ფოსლი", — გადასახება მეზობელ ქალებს მართა და პირველი თვითონ მიდიოდა პლანტაციებში. შესვენებისას პატარა თათბირს მოაწყობდა, რომ გაერკვია, ვინ რა მიზეზით დაიფიცა ან რატომ ვერ გამოვიდა სამუშაოდ. მერე ფაფები ხშირად თავიანთი სოფლიდან ნასაკრალის ჩაის სამჭოთა მერნეობაში დადიოდნენ ფეხით. გათენებამდე 2-3 საათით ადრე დგებოდნენ, რომ 12-15 კილომეტრი დროზე გაეფლეთ და

ხანდაზმული კოლმეურნე გალინა ზეგანაძე

მეზობელ მერნეობას მიხმარებოდნენ. საღამოს, მთელი დღის ნაჯაფარი, ისე ფეხით ბრუნდებოდნენ უკან.

პირველი ტრაქტორი რომ გამოჩნდა სოფელში, მართამ ქალები მის სანახავად წაიყვანა: „წავიდეთ, ქალებო, შვასისნარის მიწადროზე, განათო იგი მაშინ, უხაროდ რომ ხნავს მიწას“.

1933-34 წლებში ნაგომარში წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციის წრე ჩამოყალიბდა. წირის წევრები რიფშიშის ოჯახში იკრიბებოდნენ. ამ საკმის მთავრე მართა ჩირქა იყო. ხანდაზმულ ქალებსა და კაცებს არ სურდათ მეცადინეობა და გაიძახოდნენ: აწი რა დროს ჩვენს სწავლაო. „ახლნო, რომ მუშაობთ, ხომ უნდა წაიკითხოთ ტაბელი, ან ფულს რომ აიღებთ შრომადღეზე, უფისსზე ხელი ხომ უნდა მოაწყოთ. ვის-წალოთ“, — ეუბნებოდა მათ მართა და ძალით მიჰყავდა სამეცადინოდ.

1941 წელს ფრონტზე მართამაც გაისტუმრა ვაჟიშვილი. უკაცოდ დარჩენილ სოფელში ცვლავ გაედნენ მინდვრად ქალები მართის, რუსთმის, კესის და ანტას მფილარობით. ისინი შრომით ზურსს უმაგრებდნენ ფრონტს, ამანათებს უზრავნიდნენ წითელარმიელებს, ესმარებოდნენ დაღუპულ მეგრძოლთა ოჯახებს. ასლა ხანდაზმულენი არიან პირველი მრიგადირები, აჭეთ პენსია და დასვენების კანონიერი უფლება, მაგრამ მათ სახელზე დღესაც გაპიროვნებულია ნაკვეთები და დღესაც ასრულებენ ისინი ჩაის ფოთლის კრფის ბაზებს.

ასლა სოფელში 12 შრომის გმირია. პირველი ზრავადირები კი მათზე ადრე იყვნენ გმირები. მათ გატესებს ყაზირი ნაგომარში და გატყალავს ჯა ახალ გმირებს.

ელისაზარ მათითაიშვილი

ტროლინბუსი რუსთაველის პროსპექტზე მისრიალებდა.

უცებ, ერთმა მამაკაცმა მისწი-მოსწია მგზავრები და პირველ საგარძელთან მოკრძალებით დაინარა.

— ქალბატონო ირინე, — მიმართა მან მანდილოსანს და სასოებით ემთხვია ხელზე.

მგზავრებს პირზე შეაცივდათ საყვედური.

— თქვენი იუბილე ყველა თქვენი სტუდენტის დღესასწაული იყო. მაპატიეთ, ვერ ჩამოვვდი.

— დეპემა მივიღე, გამაღოთ, ჩემო კარგებო! თქვენ გაალამაზეთ ჩემი იუბილე, ჩემი სიბერე, — მანდილოსანს ცრემლი აუვიაფდა თვალებში. — ბაქოში მოვცავო?

— დიას, ნავთის სარეწაოებში. ჩამობრძანდით, ოჯახში მეწვიეთ, სამი შვილის მამა ვარ.

— თუ ჩამოვდი, უთუოდ გინახულებთ.

ინეერნმა უბის ბლოკნოლის ფურცელზე მისამართი დაუწერა, გამოეთხოვა ამავადარ ადამიანს და ჩაავიდა.

ირინე ამატუნმა სიამაყით გააყლოა თვალი ყოფილ სტუდენტს და უხეხებდალ

ილია
ქიქოძე

წულუკიძეში ცხოვრობდა რატინების ოჯახი. ამ ოჯახის წევრები — ძმები სევასტი და ილარიონ რატინალები აქტიურად მონაწილეობდნენ რევოლუციურ მოძრაობაში. მათ ცენტრიდან ჩამოჰქონდათ არალეგარული ლიტერატურა და

გაასწენდა პირველი ლექცია მათ კურსზე...

— ოჲო, ფილოსოფოსი და ქალი! — უტიფრად ითარბა პირველი წამი წიგნი, როცა ირინე ლექციაზე შევიდა.

გამოცდილი ლექტორი არ დაიბნა. ლექცია ხალისიანად ჩატარა. შესვენებაზე კი ჯგუფი იხმო და მკაცრად გაფრთხილა: ის მაშველი ყმაწვილი ჩემს ლექციებს არ დაესწრებაო.

სტუდენტები მოხიბლულნი იყვნენ ახალი ლექტორით და შექუზდნენ, გულ-ნაკულნი რომ გავიდა აუდიტორიდან. საყვედური თავის აშხანავი.

ლექციების ბოლოს საპროფესოროს-თან აიტუნა „შავშავი“ ყმაწვილი.

— მაპატიეთ, პატივცემულო ლექტო-რო, არ იფიქროთ თქვენდამი უპატიე-ცემულობით მომივიდა, სხვა ლექციებ-ზეც ასე ვიქცეო... პირობას ვდებ, ეს აღარ განმეორდება!

— გაგვიყოს სიტყვა ფოლაზე მტკი-ცვა! — მზარხ ხელი დაჰკრა ლექტორ-მა და კეთილი ღიმილით შესედა.

ოცდაათობეტი წელია, რაც დოცენ-ტი ირინე ამატუნი პოლიტექნიკურ ინს-ტიტუტში მუშაობს სკკპ ისტორიის კა-თედრაზე.

ჯერ კიდევ სოფელ კამარლუს სკოლის ახალბედა მასწავლებელი იყო, ახლ-გაზრდილი ღიქერი და ზრუნვა თავისი ცხოვრების მიზნად რომ დაისახა. მას შემდეგ ნახევარი საუკუნე გავიდა...

ჩვენს ქვეყანაში საბჭოთა ხელისუფ-ლების დამყარების პირველსავე წლებ-ში პარტიამ ერთ-ერთ ამოცანად დაიხს-ახა ქალთა პოლიტიკურ-იდეური ღრისი ამაღლება, მაოი ჩაზმა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ამ მიზნით პარტიულ კომიტეტებთან ჩამოყალიბდა ქალთა განყოფილებები. საქართველო-ში ამ კეთილშობილური საქმის მესვე-რები იყვნენ: მ. ორბელიანი, ნ. მა-

ხარაძე, ვ. ჯაფარიძე, ლ. ანდრიაძე, ვ. ჯიქია, ვ. ბაბიანი და სხვები.

ირინე ამატუნიც ქალთა შორის მუშა-ობის ერთ-ერთი ორგანიზატორი იყო. იგი წლების მანძილზე მუშაობდა ამირ-კაკეასის საზარეო კომიტეტის შტატ-გარეშე ინსტრუქტორად. მისი შრომის შედეგად ქალთა საქმიანობა საზოგა-დოებრივი სხივით მიიღო. ქალები მუ-შაობდნენ ქალაქის გამყვანებაზე, მო-რიგებოდნენ საზაფხუო ბაღებში, სკო-ლებსა და სასადილოებში...

ქალთა საზარეო და საკავშირო თა-თბორების მონაწილეს, ქალთა შორის ერთ-ერთ აქტიურ მომუშავეს ირინე ამატუნს აკითხავდნენ და ბევრ რამეში დახმარე-ბასაც თხოვდნენ ჩვენი რესპუბლიკის ქალები.

ღმილით იგონებს ირინე ამატუნი ქუთი ქალების საარჩევნო კრებას. „პურის მოგვემ? საპონს მოგვემ? სარდაფიდან ამოგვიყვან?“ — აქო-იქიდან ეკითხებოდნენ ძუძუსე ჩვილ-მიკრული დედები. მაშინ ჯერ კიდევ უჭირდა ახალგაზრდა საბჭოთა სახლ-მწიფოს. ირინე ამატუნს სწამდა, რომ თანდათანობით მათ საჭიროებებს დაა-მაყოფილებდნენ.

დღესაც ირინე ამატუნი პედაგოგობა-სთან ერთად პარტიულ და საზოგადოე-ბრივ საქმიანობას ეწევა.

იგი წლების მანძილზე ინსტიტუტის პარტიულ კომიტეტის წევრი იყო. 1938 წლიდან დღემდე საქართველოს კომპარ-ტიის ცენტრალური კომიტეტის შტატ-გარეშე ლექტორია. არის საქალკო საბჭოს რამდენიმე მოწვევის დეპუტატი.

ირინე ამატუნის პატარა არქივი სა-სოგებო ინახავს მედლებს, სიგელებს, რაც მან თავისი უნაგაორო შრომით და-იმსახურა. მცოცხანი პედაგოგი დაჯილ-დოებულია შრომის წითელი დროშის ორდენითაც. გასულ წელს ზეიმიტ აღი-

ნიშნა ირინე ამატუნის დაბადების 70 წლისთავი. მერცხლებივით მიფრინდნენ მის მყუდრო ბინაში მოსალოცო დეპეშე-ში და ბარათები ჩვენი სამშობლოს ყო-ველი კუთხიდან — ულოცებდნენ მისი აღზრდილები — მშენებლები, გეოლო-გები, სამთოელები, მეტალურგები.

ბიძიშვილი ბილაშვილი

პროკლამაციები, რომელთა ერთ-ერთ საიმედო გამაყვრებლად სევასტის ქალიშვილი პელო ითვლებოდა.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლე-ბის დამყარების შემდეგ პელოს ახლ-გაზრდობის ხელმძღვანელობა მიანდ-ვის — წულუკიძის მეორე უნის კომკავ-შირის უჯრდის მდიანად აირჩიეს. პა-რალელურად იგი წულუკიძის პედაგო-გიურ ტექნიკაში სწავლობდა. როცა ტექნიკაში დაამთავრა, სოფელ კონტუ-ათში დაიწყო მასწავლებლობა, მასწავ-ლებლობდა და ამასთან აქტიურ საზო-გადოებრივ მუშაობას ეწეოდა — ხელ-მძღვანელობდა ქალთა სადელეგატო კრებებს, ნახაზულების თეიბის ქალთა შორის მომუშავედ ითვლებოდა. იგი მას-თავეში ედგა სოფელში წერა-კითხვის

უკიდინარობის ლიკვიდაციის საქმეს. ათობით აღაზიან შეასწავლა აზანი.

პელო მალე გადაიყვანეს პარტიის წულუკიძის რაიკომში ქალთა განყოფი-ლების გამგედ და აირჩიეს კომკავშირის რაიკომის ბიუროს წევრად. რაიკომში შექმნილი იყო თეთრმეტი ქაღელეგატო კრება, მათში სამას! ქალკ იყო გაერ-თანებულნი. საქართველოს ცენტრალური კომიტეტის ქალთა განყოფილება ყოველთვის იწონებდა პელო რატანის მიერ შემუშავებულ და განხორციელე-ბულ ღონისძიებებს.

სადელეგატო კრებებზე პელო ქალებს უხსნიდა კომუნისტურ პარტიის მიზან-ამოცანებს, ქალთა სრულუფლებიანობის, მამაკაცთან თანასწორობის, მძიმე ოჯა-ხური შრომისაგან ქალთა განტვირთვის საკითხებს. იგი სათავეში ედგა რაიკომის

საყოფაცხოვრებო დაწესებულებების, კლუბების, სკოლების, სამეცნიერო-სამხატვრო, საზოგადოებრივი და სახალხო-სამხატვრო საკმის. ზრუნავდა მუშა და გლეხების საქმის სამუშაოზე მოწყობისათვის.

ოჯახიდან ქალის გამოყვანა და მისი მუშაობაში ჩაბმა წინააღმდეგობის გარეშე არ ჩატარებულა. მამაკაცები პირველ ხანებში წინ აღუდგნენ ქალთა სწრაფვას სამუშაოსაკენ, მაგრამ ქალთა რიცხვი დღითიდღე მატულობდა დასაწყისი ფაბრიკაში და რაიონის სხვა საწარმო-დაწესებულებებში.

1929 წელს პელო რატიანი დაინიშნა საქართველოს ცაკთან არსებული ქალთა შრომისა და ყოფაცხოვრების გაუმჯობესების განყოფილების ინსტრუქტორად. ცაკში მუშაობისას იგი უმეტეს დროს რესპუბლიკის რაიონებში ატარებდა, სწავლობდა ქალთა შრომისა და ყოფაცხოვრების პირობებს და საჭიროების შემთხვევაში ადგილზევე უწევდა დახმარებას.

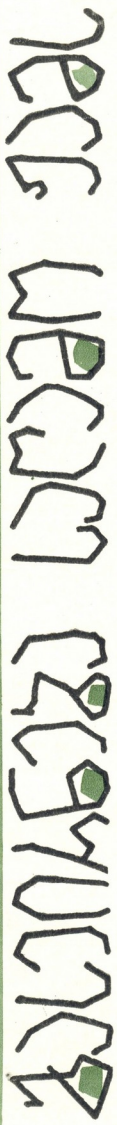
კოლქმეობის პერიოდში საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ქალთა განყოფილებებში პელო რატიანი გაეზარდა საგარეო-სა და საშინაო რაიონებში სპეციალური დაგეგმვის.

1930 წელს იგი პარტიის ორგანიზაციის რაიონული კომიტეტის ქალთა სექტორის გამგედ მუშაობდა. იგი რაიონის ბუთოსა და რაიონალური პრეზიდიუმის წევრი, ხოლო ერთი წლის შემდეგ ცენტრალურმა კომიტეტმა იგი მეორედ გაეზარდა წულეკეთში, პარტიის რაიონის ქალთა სექტორის გამგედ.

1937 წლიდან 1955 წლამდე პელო რატიანი მუშაობდა საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროში სკოლამდელი აღზრდის განყოფილების უფროსად, თვალყურს ადევნებდა და ხელმძღვანელობდა რესპუბლიკაში არსებული ბავა-ბალების მუშაობას, წერდა მეთოდური ხასიათის წერილებს, რედაქტირობდა პედაგოგიურ სამსწერ-სამეცნიერო-სამხატვრო ჟურნალებს. მუშაობის ბოლო წლებში მან კვლავ სკოლაში გაატარა და როგორც პედაგოგთა არმიის დირექტორი, მინიჭა საქართველოს სსრ სკოლის დამსახურებული მასწავლებლის საპატიო წოდება.

1960 წლიდან პელო რატიანი პერსონალური პენსიონერია, მაგრამ კვლავ აქტიურ საზოგადოებრივ მუშაობას ეწევა. არჩეულია თბილისის ორგანიზაციის რაიონის ვეტერან კომპაგნიერელთა სამჭოს წევრად, მუშაობს პარტიის რაიონთან არსებულ სარეზერვისა და განცხადებების განმარტებელ კომისიაში და არის საზოგადოებრივი სამჭოს პრეზიდიუმის წევრი.

ნანალი ბუკია

ლეილა ფანჯარაში იყურებოდა, თუმცა სრულებით ვერ ამჩნევდა, როგორ დარბოდნენ სკოლის ეზოში ბავშვები.

ლეილას არც მასწავლებლების გახმული ლაპარაკი ენებოდა. საოცარი, დიდი დასვენება იყო და დასვენების მაცივრად მასწავლებლები სულში-უთქმელად დაბრუნდნენ. თითქმის მიიყვანდა ხედავნი ერობანეთს.

მარტო ლეილა იღმა განმარტებით, მდუმარედ. იგბა თავისთვის და ფანჯარაში იყურებოდა. რამდენადაც შეეცადა აყვლილინაო, მაგრამ იძულებული გახდნენ, თავი მიეზებინათ: ძალზე უკულოდ პასუხობდა.

არც ტელეფონის ხმას მიუღწევია ლეილას სმენამდე. მხოლოდ მაშინ გაიზიარებოდა, როდესაც მღეროდა უთხრა, ტელეფონთან გახტოვნი.

ლეილა ღრმად ამოიწრო.

— ლეილა პრანდები?

აჩქარებული, დღეღუფილი ხმა ვინ უნდა იყოს?

— მე თინა ვარ, გივის დამ.

შემდეგ ხანგრძლივი დუმლი თინამ, გივის დამ დაღარდა:

— იგი, გივი ავად არის.

კვლავ ხანგრძლივი დუმლი, რადგან ტელეფონის წყარაღმა მასწავლებლები მიჰყარა. ახლა ისინი ცნობისმოყვარეობით მისჩერებოდნენ გაფთხებულ ლეილას.

შემდეგ ლეილა სწრაფად შემიტარა. ისე სწრაფად, რომ კინადამ ისტორიის მასწავლებელს დაეხას, რომელიც მის მაღლობად იფხა და საკლასო ფერხად ფურცლავდა... ვესტობული დირექტორი შეხედდა.

— სად მიგრებები?

ლეილა დანეწული მისჩერებოდა.

— მოთავე გაუვლილში?

— არა, იგი, მე გავევლილხს ვეღარ ჩავატარებ.

— ავად ხომ არა ხარ? როგორ გავთვრებულხარ?

— არა, ავად არა ვარ, მაგრამ გავევლილხს მაინც ვერ ჩავატარებ.

დირექტორი მიუღწევლობისაგან დაიწხა კიდევ ლეილასაგან პირველად ენებოდა მსახური ლაპარაკი. მით უმეტეს, გავევლილხს გაეცნა. ამიტომ თუ უთხრა ციტაოლენი ყოყმანის შემდეგ:

— კარგი, წადი! გავევლილხს გადავადგები.

შემდეგ ვეკლავი თითქმის სიზმარში მისდა: ტაქსი, დიდი შენობა, კიბეები. უსასრულო კიბეები, რომელიც სულმოუთქმელად აიბრძა.

კარი თინამ, გივის დამ გაუღო. პირველად ხედავდა, მაგრამ მაინც მანვე მიხვდა, რომ ეს ლამაზი ქალი თინა იყო. გივისაგან მოგონი, ზოგან-ლისფერი, ლამაზი სხე: გივისაგან საშუალო სიმაღლე; გივისაგან გაუკრძნელი დარღობი აღსაქვს გამოცხადება.

თინა კარებში იფხა და დაკავრებული მისჩერებოდა.

— ლეილა პრანდები? და უკვე აჩქარებით დუმდა: — იგი, ძალიან გათრობა, გივის მე გეტყვით, რომ მე დაგირვევთ. არ ვიცი, შეიძლება თუ არა მათთან დამხმარე გავხდეთ. ექიმმა გამგონებოდა, ნუ ადევნებთ და ნუ გადადგებით.

— ნახვა თუ შეიძლება? — იგი, ლეილა.

თინამ წარბები შეიკრა. ზუსტად ისე, როგორც გივიმ იყოს ხოლმე.

— შეიძლება კი არა, მე მერე, აქვენი ნახვა ვერაფერია, რაც მას უშველი. ექიმებს ექიმები. ახლაც ექიმები. ძალიან ცუდად იყო.

ლეილა ამჩნევდა: თინა თავს ძალას ატანდა, არ ატარებულყოფი. თეიო ლეილა აღარაფერს აღარ განიზიდა. გაქვამული იფხა და ეკლდა, როდის მოიღებდნენ მიწალებს.

— გაევიტოვო ფილტვების დარღვივებში გადაუვიტო, — უკვე რუხად წარმოთქვა თინამ.

— ლეილა.

ექვთაძე, თინა კვლავ აიბრძა რაღაცის თქმას, მაგრამ გადაიფიქრა და გზა დაუთმო ლეილას.

როგორ გამხდარა, ფერი დაკარგვია. ფილტვები! შეამჩნია, როგორ მოეღო სიწირულ ლეილას დანახვისას. წამოიწია კიდეც, მაგრამ უღიოოდ მისოდ ბაღშივე თავი.

ლეილა გაუბედავად მიუტოვებდა. გრძნობდა, როგორ ეცვეთებოდა მუხლები. დაძახებულიან გადართობდა და ღონე არ შესწევდა თავს გამკლავებოდა. შემდეგ გასწვდა და ლოგინზე ჩამოვარდა.

— თინა! — დაიძახა გიგმა.

მაშინვე შემოვიდა. ეტყობოდა, იტყებოდა კართან იდგა და ამ ძაბილს ელოდა.

— რა გითხარი?

არასასიკის ასეთი გაბრაზებული არ ენახა ლეილას, უკანასკნელი შეზგედ-რისასაც კი. ლეილა შეესწავლა და დიდიძობა, თითონვე გაბრაზებულიყო, გაბრაზებულიყო, რათა ერთხელ და სამუდამოდ დაეძლია ეს წვალებაც, ეს წუბილიც, ეს ნებისყოფის მიმდინარეობა გრძნობაც და ეს უსასწალო ღატოლაც.

— გიგი, პაპეშის გუფიცები, მე არ დამირეკია. ანუ კი ვუშვედო... — თქვა თინამ სხასასხუბით და დაიხარა, რათა საბანი გაეწირებინა, თუმცე გიგის აღარ ესმოდა, რას ეუბნებოდნენ. საშინელი ხელა აუტყდა. როცხაც ოდნავ დაშვილდა, დამცინავად შეტედა ლეილას, დამცინავად და იმედითაც. თუმცე, ამ იმედის შემწევა ძალზე ძნელი იყო.

— სამსურვერი დარევე?

ლეილა ამ თავი დახარა.

— მოგეძახებ? გინდა წახი, როგორა ვარ, თუ უნდა მანერევი? გიგის აღმა სიამოვნების სტერის მისი შეურაცყოფა.

— ზომ ვიცი შენი ამბავი: თავმოყვარეობა მინისკენ გეწევა, გრძნობა კი უფლებას არ გაძლევს, ადევ და წაიხედო. თან თავი ირუფებ, რომ ყველაფერი ავადმოყოფის ბრალია და შეურაცყოფაც კი უნდა მიაბაძო.

სმა ქონდა ოდნავ ჩახლელი, დაძახებული და ულმოვლი.

ლეილა კვლავ სდგოდა. კვლავ უწყოდ დევეყო სულები მუხლებზე. ცრემლები ღდრად ჩამოსდიოდა და უცალოდ იარტებოდა ჯეშპრში.

გიგმა რააც ჩაილიამარაკა და კედლისკენ გადარბუნდა. ლეილა კარგა ხანს იჯდა მდუმარედ. აღარაფერს აღარ ფიქრობდა. იჯდა და მიხრბრბოდა იქვე საწოლთან მდგარ მაგიდას, რომელზედაც უთავიზოლდ ეყარა გასუფიები, ქურანლები, წამლები, ფანქრები, რვეულები.

შემდეგ, ათრთოლებული ხელი მსარზე შეახს.

— იგი, რა ქვია შენს საქციელს? გარყვნილება. ნამდვილი გარყვნი-ლებაა და არა დღიდი სიყვარული, როგორც შენა გეგინა და როგორც გინდა დამარწმუნო.

რამდენი ატანა შეურლია ადამიანს?

— იცოდა, თუ კიდევ გაბედავ და ასე მოსვალ, ამ ასე, როგორც ახლა, მეც არ ვიცი, რას ვიკნა.

ლეილა დაიძახა.

— კარგი ახლა, კარგი, აღარ მოვალ, დამშვიდდო!

გიგის მხრები უთრთობდა.

თინა შემოვიდა: წამლის დაღვრის დრო იყო. გიგმა მორჩილად დღოთა წამალი. ეკედლისკენ აღარ გადაბრუნებულა. სულები საბანზე ეყუო და ნერვიულად აიამამებოდა გრძელ, ღამანად მოყვანილ თითებს და ისე დავი-ნებით მიხრბრბოდა თავისსვე თითებს, თითქოს ამასვე მნიშვნელოვანი ახლა ამტვეყნად აღმარაფერი იყო.

ლეილა კვლავ გაუბედავად დაიხარა და ხელი ლოყავზე შეახს.

— როგორ გინდა, დამარწმუნო!

— ნუ გეძახა, ამ მოგვდები! არ მოგვდები! — გაბოშვებდა თქვა გიგმა. აშკარად ეტყობოდა, თავს ებრძოდა, უნდადა ასეთივე დარბნი-ლყო, მაგრამ მუტი ღვდარ შეტლო. — შენ იგი, არაფერი სამოწყალო არ მინდა, — მის სხამში მწარე დაცინვა იგრბობოდა. შემდეგ უბედავ მოიცი-ლა ლეილას ხელი და ჰკითხა: — დარბნი?

ეს პირდაპირი ნათქვამი, ერთადერთი სიტყვა, ისეთივე გულისმომცველი იყო, როგორც წყნადნელი მისი კედლისკენ მიბრუნება. ლეილა წამოდგა. კარგად იცოდა, საკმარისი იყო კიდევ ერთხელ ვთქვა — „დარბნი“ და ნა-ბიჯსაც ღვდარ გადასდგამდა ამ ოთახიდან. მაგრამ მან ისიც ძალიან კარგად იცოდა, რომ გიგი არასოდეს არ შეეშვემებოდა.

...კარი მერჩამა გაღო. იმევე წამს პატარა დოლი და პატარა ნუჯარი კისერზე ჩამოეყრწოილნენ.

ყველაფერი თითქოს სიზმარში სხდებოდა: უსიზოდ გაბრაზებული მერჩამი, გამზიარულებული პატარა დოლი და პატარა ნუჯარი და გულკეთილად მისმდინარე ღვდამთილი.

სამადლო ოთახში მერჩამის ამხანაგი გიგო იჯდა.

— მომლოდო, ლეილა, მივიღიარო.

— არ გინარია? მივიღიარო! — მერჩამი ადვილს ეყრა პოულობდა. მხოლოდ ახლა მხედდა, რაზე ლაპარაკობდნენ მერჩამი და გიგო: მაშ, გა-დაწყდა და მიდინა საბერენესთან და იტალიაში. ორი წელია, რაც ამ გამ-გზავრებაზე დარბანია, ორი წელია, რაც ამ გაგზავრებაზე იცინებით ცხოვ-რობენ მერჩამი და მისი ამხანაგი.

— რაც მთავარია, უფლებას გააძლევდ და ცოლებიც მიგვყავს.

— დაევი, შეილო, სადილი გაყავი. დღეს როგორ დავიგვანე! — უთნარ დედაბილდა და ბავშვებს აიყვანა გაყვანა.

ლეილა უკულოდ ქეჭვავდა კერს. რა აღვრებულია მერჩამი! ეს მარტო გაგზავრების ამბავია! არა, ავერ, როგორი დავიგვანები უკერებს.

— ცუდად ხომ არა ხარ?

— არა, — და რომ ესტუმრული დუმილი დაგრევიდა, ნაძალადეგად იცოხნა: — რამდენი ხნით?

— ერთი თვით. — მერაბმა ამოიოხრა. — არაფრით არ დაგეთანხმდნენ თვენახვითი მანერე წაქეზულიყვით. აბა, რას მოგასწრებთ ერთ თვეში. მარტო რომსა და ათენს დასტორდება ერთი თვე.

— როდის მივდივართ?

მერაბმა მადლიერი თვალთი შეხედა.

— ოც თნისა გაგალთ მოსყოფიდან.

ლეილა მტეტ ვეღარაფერი მოიფიტრა და გაქმნდა. მერაბი და გიზო მომავალ გაგზავრებაზე ლაპარაკობდნენ.

სადილის შემდეგ ლეილა აიგნავ გაგიდა და, რადგანაც ბავშვები თა-ვისთვის თამაშობდნენ, იქვე, სკამზე ჩამოვდა და ფიტრებს მიჰყვა. ძალიან კარგად იცოდა, რომ ამოად შეუცდებოდა აწეწილი მღოფარების გაჩრევის. იცოდა, რომ ბავშვები გულისტკიოლამდე უცვარდა და ვერაფერს იღონებდა მათი შერყურე. თუმცე, მარტო ბავშვები ხომ არ აკავებდნენ. მერაბი არ უყვარდა, მაგრამ ისიც ხომ აკავებდა. რადგან შევიდა მისი სიციცქლეში, რა უფლება ჰქონდა ასე ხელაღებით დაეგრნია მისი ცხოვრება? ან თვით მერა-ბის დედა? ასეთი კეთილი, გულისმტეირი ადამიანი, რომელსე პირველივე დღიდან შეუცვალა გარდაცვლილი დედა. მიუღი ათი წლის განმავლობაში მათ დაჰყარაღებს, თვალდემში შეტყერის, არ იცის, რითი ასამაონენის რძალი, შეილა და შეილაშვილები. ასე ხელაღებით ჰქრს ყველფერს ხელე? ასე ხელაღებით გასწრის ასლობლები? არა და მაშინ საკუთარი თავი? მისი სატყვილი გარყვნილება ამატომ, რომ ნებისყოფა არა ყოფნის და თავს ვერ ანებებს ქმარს, რომელიც სრულებით არ უყვარს. ხომ შეიძლება ამ მღოფარების გამოსწორება. საგმარისა წავიდეს. წავიდეს, ესე იგი, მატოვის პატარა დოლი და პატარა ნუწარი? ამის გაფიტებაზე თავბრუ დაესხა. სწორედ ამ დროს მერაბმა დაუძახა.

— მოდი, ჩემი პრეფიტ გაჩვენო, არ გაინტერესებს?

— როგორ გგინია, არ მაინტერესებს? — ნაძალადეგად გაუღია ლეილა. გაბნეტი, ისევე როგორც დანარჩენი სამი ოთახი, კარგად იყო მოწყო-ბილი. ჭერი თავისთავად მაღალი იყო. მაგრამ კედლის ფერთა ცვლებე-ლიბა, რაც ოდნე შესანიშნავად შექდებოდა, ოთახს ამაღლებდა. თი-თოეულ ოთახში იყო მიწოლიდ აუცილებელი და გემონებით შერტყლი ნივ-თები, რაც მიწოლიდან ბინას ძალზე მოსწრებულსა და საამის ხდიდა. ამასობაში მერაბმა კედელზე გაკრულ დიდ ქალღმეს ფარდა ჩამოადა. ლეილა და გიზო მიუღოდნენლობისაგან დამიწნე კიდეც.

— მოიკა, მოიკა... — ამბობდა გიზო.

— მოგწონს, მოგწონს? კარგია? — მოუთმნლად კითხებოდა მერაბი.

უცბე გიზომ გაიყინა.

— გადაბიოე?

— ვის რად უნდა ასეთი შერბა?

— ეს ისე, ჩემთვის გაგავეთ. გულახდილად, მოგწონს?

— რა უნდაარა. თითქმის დაუთმავრებელია. ვერ გაბირკვევია, მომ-წონს თუ არა. მე მწონს, უფრო მომწონს.

მერაბი გაიბადრა.

— აბა, კარგად დაგვირიდი. უთუოდ მოგწონება. — შემდეგ ლეილას მიუბრუნდა, მარტო ხელი მოხვია და ოდნე უკან გასწია. — აი, ასე უკუ-რე. ხომ გაბრკევი? ბერნულ, მაგრამტულ და გოთურ არტიტეტურათა სინთეზი.

— ბერნულესკის უღალატე? — უნებლიე გაუღია გიზოს.

— არა, ბერნულესკისათვის არ მიღალატა, მაგრამ ასეთი არ მაშინე ძალიან მომწონს. ეს მოედის ცენტრი იქნება. სამი ქუჩა იწყება აქედან. თითოეული ქუჩა შეაფერისი ნაგებობებით გაშენდება ცენტრალური შენ-ობის ორგელო დამაბი ზეები. პოეზია და სილამაზე.

შენიბა მართლაც ძალზე თავისებური იყო და ხანგრძლივ დაგვირგების შემდეგ ადამიანს უფრო და უფრო მოსწონდა. თითოეული სტილის ნაგებობა ერთმანის ძალზე შეურწეკლად და რბოლად უერთდებოდა. ბერნული შე-ნიბა დაშვებულზე ოდნე მაღალ, წერტიტა ორდერებს ყრდობოდა, მისი თაღები ოდნე ოვალური, თითქმის გოთური იყო, სინამდღეში ტრეიტტოს სტილის არა სილამაზედა. მაგრამტული შენიბა სეფის აღმტყერილი იყო, თეთრი ჩეუტობები ლამაზ სახეობად გასდგდა სათულებს, ხოლო გოთუ-რი, ისევე როგორც ამ სტილით შესწრებულნი ყველა ნაგებობა, ცისკენ მიიწარდოდა და ადამიანში ბუნდოვან გრძნობას აღვიტებდა ცხოვრების

წარმავლობასა და ამოცანაზე. ერო არც თუ ისე დიდი იყო. იგი მილიონისას არ ანახდა. შუაში მადრევიანი; ჩვეურობულ მასაჟებს ლტოლნის ფოთლით და ნაწლავ ეფერება წყლის ნაჟი. იგი ოდნავ ჩამოყვდა ფლორეტიულ პალატაში ენოებს, ოლინდ უფრო ფართო და გულდა იყო მოხლოდ.

— თანდათან უფრო მოჰქნა. საოცრება, როგორც იქნა გამოვიდა სტილითა ღირვით. დიანვ მეტი სიმრუდეზე უნდა მხოლოდ და მანინ ცოტათი მოხრეშოვდა თანამდრეველ არტისტებურას. არა, მიუხსლოვდება კი არა, მანინ შეიძლება მივლით კიდევ.

მერაბი მოხლოდა. კლასიკური არტისტებურაზე შეყვარებული კაცი, იძულებული იყო, ღიოთს მოიხსენებლობს დამორჩილებად და მსუბუქ, კოტაბა თალიანინ და წერწეტა ორდრებიანი ნაგებობათა მატერიალ შრომებელთა გაზრდილ საბინაო მოთხოვნებზეთა დაჟაჟმერებით, ერთფეორობანი საც-ხორფრებული შემოხები დაეცემა.

შემდეგ მერაბი და გიზო აღორძინების პერიოდის არტისტებურაზე შე-კამათდნენ.

ლეილამ ხილი და სასმელი შემოიტანა, თვითონ კი საძილე ოთახში გაგდა და წამოიწა.

ნოუტ უფრო ხელბეჭდო? ერთი ლეილა იქნება, რაც ასე წყალობს ლეილა. ალბათ, ვერას. ალბათ კი არა, ნამდვილად ხელბედა. მერაბი არც არაფერს ეუნებება და არც არაფერს ციოთება. იქნებ ღვინოა? იქნებ უნდა თვით ლეილამ გადაწყვიტოს ყველაფერი? არა, მერაბი ლეილას არ მიაღიბებს გაზაფხულებების მიღების. ახლა არაფერს არ ეუნებება, არც ციოთება, რადგან მიზანშეწონილად არ მიაჩნია. თორემ წყნად ზომავს მეტად იყო გაზაფხულზე.

...დღის რომ არ დავსლებინა, არაფრით არ გათხოვდებოდა. არ უყვარ-და მერაბი. დღედაღამ კი მოსწონდა მერაბი და დაიყოლია. კიდევ სურტი ნებისყოფის ლეილა. როგორ გეტყვებოდეს დედა, დამოუკიდებელი. იცოდა, რომ მისი დედებმა დაფარული იყო და უნებლად გრაფიურით გაღწეული დებიან-ველი ღვინოები. დედამ ლეილა დაიყოლია, დედა დაიწყო დედა. ახლა ლეილას მერაბი და ორი შვილი ჰყავს. კიდევ დღისმასიერ დღედაღამილი. ორი შვილი ჰყავს და კი ორი შვილი სიბერეზე უყვარს, თორემ რა გააჩე-რებდა აქამდე. გიჟი უთარა, უპატრიონობაი ასეთი საცქილი. რასაცკირ-ველია, უმადურება მოთვლილებად გადაქცეული ცოლ-ქმრული დამოუკი-დეზულება, შეზღუდვა რთი და როგორ გამოისწავლოს კი მდგომარეობა?... პატარა დიდი და პატარა ნუგზარა...

დარწმუნდა კარი ხმაურით გაიღო. გიზო თუ წვიდა.

უცხე შევიწინა. იცოდა, მერაბი შემოვიდოდა.

მარცხელ, იმავ წამს მერაბი შემოვიდა. თავი მოიმაინარა, იქნებ არა-ფერი თქვას და მოსაღწეული უსამიფონი საუბარიც თავიდან აიცილოს, მაგრამ ვერ შეძლო და ლოგინზე ჩამოხვდარ მერაბის შესვლა. როგორც დაჟ-ვრებიანი უმზერს! წყნადდელით! თუმც, მერაბი მამინევე წამოდედა. ახლა წყნადდელი სიხარულის ნახატიც კი არ შეეშინებოდა. ზომ იცოდა, რომ ნა-სამაგვად მსიარულობდა. რა თქმა უნდა, მართლაც გაუხარდა მოსაღწე-ული გაგზავნება, მაგრამ ამ სიხარულის მიღმა ლეილა უფროთქვას ამწ-ეული. აჰ, ალბათ საკლამი მდგომარეობა და უთხრებს, დიდი ხანა? წყნადიო. უცხე ისე დაჟაჟდა საკლამი ათვანი გაუთვლებელმა ზნითომამ, ისე მოეგმა, რომ მოთხოვს ყველაფერი სულერთი გახდა და გაუხარებოდა კიდევ. მერაბი თუ რაიმეს შეგუიოთხებდა, იცოდა, ასე კი ყველაფერს გულსაღებლად გტ-ყოდა. როდემდე უნდა გაგრძელებს ასე! როდემდე უნდა იყოს ასე გაორე-ზული მიხედვის მოსახლები? მერაბი კი უთავიგებლად დედითა ოთახში. ხან რას მოსცილებდა ხელს, ხან კიდევ რას. სარეცითანაც კი გაჩერდა და ჩა-ფიქრებით მიაგრდა თავის ორეულს. შემდეგ უცხად შემტორილდა და არ შეუხებდა, ისე უთარა:

— ადგიტ, გაგიართო! სუფთა პაჩრეუ გაცივლის თავის ტკივილი.

ლეილამ ვერ გაერგო, გაუხარდა თუ ექნინა მოსაღწეული უთამოე-ნი საუბრის თავიდან აცილება. უფრო გახარდა, რადგან კლავა გაგზავნი-უტრიალდება ოჯახში. და მხოლოდ ამის შემდეგ გაასწავლა მისი სიცხე-ბი, „ოჰაჰს ტკივილი პაჩრეუ გაცივლისო“. რა სულგანდობა! თავის ტკივილი შეატერა მხრებზე. თუ მასაც ზაჟვებზე დედა თვალწინ? ანდა, შეიძლება, თვით ლეილა, რომელიც ასე თავდავიწყებით უყვარდა.

— ზაჟვებზე?

— დავაგანით და მერე გაავიდე.

მართლაც ზაჟვები დააბინეს და გავიდნენ. ლეილას სიარულის თავი არა ჰქონდა, მაგრამ იცოდა, სხვა გამოსავალი არ იყო. არა და ისევ შინ ჯდობა, ისევ ლლინდა. რის? კისო?

რუსთაველის მოედანზე გავიდნენ და ფეხით შეუდგნენ პროპეტქს რუსთაველის პროპეტქსზე შენობა არ იყო, რომელიც დაწერილებით არ აყურა და გაერგა მერაბს. ამიტომ თუ სდგმს ახლა, შეიძლება მომავალ გაზაფხურებზე ფიქრობს. თავის დროზე ლეილას უთხრო ხდენიერებას მი-ანიტებად სამეგრეთისა და იტალიის ხილვა. ახლა არ უთარა. შემდეგ აუცილებლად გახსარდება. მოგზაურობის სამადადის და თვით მოგზაურობის თანდათან გამოხატულების და ყველაფერს დაივიწყებს. როგორც არ გაუხარ-დება მოგზაურობა ამ ათი წლის განმავლობაში მერაბმა თავისი უთხრო სიყვარული და არტისტებურით გატაცება მასაც გადასდო. ძალნად ზგერი რამ ამჟავლა და სიზნახსიანობა დამოუკიდებელი სწრაფად უფრო მეტად გაუზრდელა. მისი სიყვარული, მისი გრძნობა ვერ გაუღვივს მხოლოდ. მერაბი უთუოდ ხეგდება, რომ ლეილას მოვალეობად გადაეცემა ცოლ-ქმრობა, მაგრამ საკუთარი უსაღწერო სიყვარული აიძულებდა შელახული თავმოყვარეობის რაგმში და მდგომარეობას დამორჩილებოდა.

ქალაქ ნელა ეპარებოდა ზინე-ზუნდი, ჩუმი და აღურსიანი. ოქროსაღამო მერაბის ამაინად შეტედათ. ისევ საბერენი და იტალია. ისევ ტიპინი და კალიკრინი. ერქვეტა ორდრები, ფიდალი, ლოჯია დიდი ღანკი და ბრუნდესკი.

ლეილა თავისთვის იდგა.

შემდეგ სანდენი გრძელ დაადნენ რუსთაველის პროპეტქს.

გაუხსნელის სურნელებამ გააჩერა ლეილა.

სულ რამდენიმე დღე, და გამოდგება დაიწყება. შემდეგ გაგზავნებიანი კიდევ პარტიონოს მოინახულებენ, კოლინუშემ, ვენეციას, მილანს. შეიძლე-ბა ამ მგზავრობამ განქურნოს კიდევ. უთუოდ განქურნავს. და უცხე გიგი წარმოუდგა თვალწინ. რამდენს ეძლიება მოელი საღამოს განმავლობაში მესხსიერებად ამოვდო, როგორმე დაეგეჟებინა. წვეს გამხდარი, ფერა-კარგული, სასიყვარულოებამდე მიხულო. იცის, რომ ლეილა არ მოვა, მაგ-რამ მაინც ამ იმეღით სულდებულობს.

შემოვლილდა.

მერაბმა ხელი სტაცა.

— რა მიზნად?

— ცუდად ზომ არა ხარ?

— ამაინაგი ცნობისმცავარობით მისაჩერებოდა.

— ზაჟვებზე ზომ არ გავიფიქრებდი? — ძალზე მოგვიანებით თქვა

ლეილა. ამ წუთს თავი ეწინაღობდა, რომ ნებისყოფა არ ყოფილი და სიზნახი არ ამბობდა. მაგრამ თვალწინ ახლა გიგი კი არა, ზაჟვებზე უტრიალდება.

— არა, ზაჟვებზე დედა მოუვლის. წავიდეთ, გაგიართო! — ლეილას ვერ

გატერგა, დახატავდა უფრო მეტი იყო მერაბის ხმაში, თუ აღურსი და ყურადღება. შეიძლება, უსაღწერო სიყვარულიც.

ლეილასთვის სულერთი იყო ყველაფერი. თითქმის გამოიფიქრა, თითქმის სიზნახი იყო.

სადაღდ შორს გუგუნებს ქალაქი. ახლა მის მახლობლად. ისევ შორს. ისევ მახლობლად. გაუთვლებელ ტალღად მიდის მზარდი, ხდენიერი ადამიანები. აგურ ხანძი მოჩურჩხიბა ძირიდან განათებულ ქაშუტის, რომელ-საც ახლა ზღადავით ლეილა გადამტარებს. გიგონებმა სიცილით ჩაიარეს. ღრისებოთა და სიამაყით მიაბიჭეს მოხუცი ცოლ-ქმარი. ის კი სულ ასე იქნება, რადგან იცის, დიდი, ძლიერი გრძნობის მოუხედავად, ნებისყოფა არ ყოფო და ვერსადღეს შემდგმს თავისი უთხრებელი ქალური ხდენიერებ-სათვის იბრძოლი. მერაბის გვერდით მიაბიჭეს. ეკავრებოდა? ეწინაღ-ობდა? არც ეკავრებოდა, არც ეწინაღობდა... მერაბი კი არა, საკუთარი თავი ეწინაღობდა, იმდრო, რომ ნებისყოფა არ ჰყოფიდა და სატირობისა-მებრ არ იქცეოდა.

უცხე წარმოხდა, როგორ ყინია პატარა დედობა და პატარა ნუგზარს. გულსაღებლობდა და მიაბიჭინ, ნამდვილი ზაჟვური მტკიცელებით აღსა-სენი, ფლამანდელი ფერწერთა ტილოებს აკონრდნენ.

ცნობილი მოერა.

„რა უბედური ვარ, რა უბედური ვარ...“

რადგან იცოდა, ვერასოდეს შეძლებდა მათი ცხოვრების აწევის და, რაც უნდა მომხდარიყო, მხოლოდ მათზე იზრუნებდა.

სიყვარული

სარეცხირო ფაგულტების აღზრდილი მრავალი ახალგაზრდა რეცხიორი ქალი დღეს წარმატებით მუშაობს თეატრში, თეატრალურ ინსტიტუტში, ტელეხელვაში, რადიოში და სხვაგან. თავიანთი ნიჭითა და მაღალი პრეფესიონალიზმით მათ უკვე გაითქვეს სახელი.

ამ ბოლო წანებში სასოფლოდგნო ყურადღება მიაპყრო ახალგაზრდა შემოქმედმა მედია კუპუნიძემ.

სელოვნებით გატაცება მედის ბავშვობიდანვე დაჰყვა. ამიტომაც მიატოვა უნივერსიტეტი და თეატრალური ინსტიტუტის სარეცხირო ფაგულტებზე შევიდა. კარგი საერთო მოზანდობა და მაღალი კულტურა უდევლებდა მას მეცადინეობის ინსტიტუტში. რეცხიურის მედია საქართველოს სახალხო არტისტის მიხეილ თუმანიშვილის ხელმძღვანელობით ეუფლებოდა. მათი კურსი ნიჭიერება კერძოდ ითვლებოდა. ისინი ბერის მუშაობიდან, ერთმანეთს ანდობდნენ თავიანთ არბებს, გამაობდნენ და მარაგებულთან ერთად ოცენიობდნენ თავიანთ პირველ სპექტაკლზე. თუმანიშვილი მომავალ რეცხიორებს აწვევდა სპექტაკლის ყოველი კომპონენტის პრაქტიკულ ათვისებას: პრაქტიკის დროს ისინი თვითონ აწყობდნენ განათებას, აწვენდნენ დეკორაციებს, არჩევდნენ კოსტუმებს, რეგისირებთ ასისტენტობდნენ. ასე გაიარა სტუდენტობის წლებმა. გაიარა სწრაფად... მედის ჯერ კიდევ არ ჰქონდა სადილობო სპექტაკლი დაყულო, რომ საინტერესო კულტურის თეატრში დაწყო მუშაობა, სადაც რადიოდნებ სპექტაკლი დადგა. ახალგაზრდა რეცხიორის პირველვე ნაბიჯები მეცადინეობდნენ, რომ მას, პირველ რიგში, ღრმა ფსიქოლოგიურ განიდებზე აგებული დრამატურგია, აღმართული ურორითობიდან და მათი ხასიათების გახსნა აინტერესებდა.

1963 წელს მედია კუპუნიძე სიხუმის თეატრში მიიწვიეს.

სიხუმის ქართული თეატრის სცენაზე მის მიერ განმორცხვებულმა ოთხმა სპექტაკლმა მოწონება დაიმსახურა. უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ წარსულის ზღაპრის „თოვლის დედოფლის“ წარმატებით დადგმის შემდეგ რეცხიორი კვლავ დაუბრუნდა სასტუდენტო თეატრში დადგმულ ე. კოროსტილევის პიესას: „მე მჭურა შენი“. ამასი გარკვეული კანონზომიერება იყო — ახალგაზრდა შემოქმედს იტაცებდა თანამედროვე აღმართის შინაგანი სამყარო, მორალისა და ეთიკის პრობლემები. მას სურდა თავისებური პასუხი გაეცა იმ კითხვებზე, რომლებზეც ხშირად ავლდებდნენ და აწვალდებდნენ ახალგაზრდა ოჯახის შემქმნელებს. სიხუმის თეატრის სცენაზე მედია უკვე ნაყნობ თემას ახალი გადარჩეული მისცა. სპექტაკლი პირობითად იყო დადგმული, მიუღია ყურადღება გმირების ფსიქოლოგიასა და ქვეტექსტებზე იყო გადატანილი, რათა პიესაში ჩაქოვული რომანტიკა და პოტიზმი წინ წაწოწოდა. 6. დუმიანისა და ე. ლორთქიფანიძის პიესის — „მე შევადგე მუსი“ — დადგმისას, რეცხიორმა მაღალ პროფესიონალიზმთან და დახვეწილ გემოვნებასთან ერთად, უდავოდ გამოამყვანა ქართული ყოფის, ქართული ხასიათის თავისებურების ცოდნაც. მაგრამ ეს სპექტაკლები თითქმის ერთგვარი საშუაღის იყო იმ საპატიო ნაშეშეშისათვის, რომელზე მაღალი მოქალაქეობრივი სიმწიფის სერიოზული გამოცდა გახლდათ...

თბილისის ა. გრიბოედოვის სახელობის რუსული დრამის თეატრმა თავის მხრივ დადგინდა პიესა ე. გულდინისა და ა. ჰაქინის პიესა — „ანა ფრანკის დღიური“. მისი დადგმა მედია კუპუნიძის შესთავაზეს. სპექტაკლი დიდი წარმატება ხვდა. მაყურებელმა და პრესამ მაღალი შეფასება მისცეს „ანა ფრანკის დღიური“. მედია კუპუნიძემ გმირთაგანის თეატრის კოლექტივში შემოიტანა ახალგაზრდული გატაცება, მღელვარე-

ბა, მან შეუმჩვენა და დიშორილა და გაიტაცა მსახიობებმა... „ანა ფრანკის დღიური“ სკოლის მოვლენად იქცა. მისი მაღალი მოქალაქეობრივი პათოსი, ექთილშობილური ჰუმანიზმი ანარქიზმის ანთიზმი. საბჭოთა სცენის გამოჩენილი ისტატი ა. ხორავა ამ სპექტაკლის გამო სამართლიანად წერდა: „გახსანარა, რომ ქართულ რეცხიურის შემხატა ახალგაზრდა, ნიჭიერი შემოქმედ!“...

„ანა ფრანკის დღიური“ რეცხიორმა გამოამყვანა თავისი მოქალაქეობრივი მრწამსი — წინა პლანზე ნაწარმოების ანტიფაშისტური იდეა წამოსწია. ააფრთხა პიესის ყოველი სტრატეგია, სარეცხიორი სიფრთხილი შეგვიცვანა გზაგადაღებული სულიერ სამყაროში. ჩვენს წინ გადაიშალა არა განრქველი ენარეალთა პატარა ჯგუფის დრამა, არამედ აღმოდებული ევროპის საშინელი ტრაგედია. ამ ღრმად რეალისტურ სპექტაკლში ყოველი გმირის ხასიათი, მოქმედება გახსნილი საოცარი ადამიანურობით, ანდღაფნის რეგისირის სულიერი სიმწიფის. რასაკვირველია, სპექტაკლში შექმნილი სახეები ყველა ერთმანეთს ძალით არ იყო გამორცხვებული (ეს დამოუკიდებელია შემსრულებელთა შესაძლებლობაზე). მაგრამ არადა შენდელაას გამარჯვება ანა ფრანკის როლში, რეცხიორის გამარჯვებაც იყო, მისი შემოქმედებითი სიმართლის, რეალიზმისა და ჰუმანურობის გამარჯვება. გამარჯვება ისეთი, რომ ერთ-ერთ კრიტიკოსს საშუალოდ თეატრის ანამაზული სპექტაკლები კი გაასწავა. შემდეგ ბიუსაკ, ე. რაზბინიკის „104 ფურცელი სიყვარულზე“, ამავე თეატრის სცენაზე განამორცხვებდა მედია. აქაც ახალგაზრდობა, თანამედროვე აღმართისათვის მტკიცებელი ეთიკური თემა. და კვლავ თანამიმ შეტევა გმირთა შინაგან სამყაროში. აქაც როდღე ურორითობათა განვითარება, შინაგანი კონფლიქტები და შექმნილობები.

მედია კუპუნიძე სპექტაკლებზე ყოველთვის ახლდებოდა მუშაობს. იგი არასოდეს ფიქრობს

იმავს, როგორც ფორმა ბირჩიოს; ფორმას მას თვით ნაწარმოები უკარნახებს. ამიტომაც იგი ფართოდ იყენებს გამომხატველობითი საშუალებათა მდიდარ არსენალს. მისი სპექტაკლი ხან პირობითაა, ხან კი ყოფითი, რეალისტური, ხან რომანტიკულად მზნებარე, ხან ლირიკული. მედია კუჭუბითაბავის ფორმა არასოდეს არ არის თვით-მიზანი. მას იგი ირრეს მხოლოდ იმისათვის, რათა, რაც შეიძლება სრულად გადმოგვცეს ნაწარმოების იდეა, მისი შინაარსი. ახალგაზრდა რეჟისორისათვის უცხოა თვითდემონსტრაცია. მის წარმოდგენებში წინა პლანზე ყოველთვის მსახიობია. ამიტომაცაა, რომ იგი ამდენ დროს ანდომებს მსახიობებთან მუშაობას, უსოდენ მომზადუნა მათ მიმართ.

მაყურებელმა გულთბილად მიიღო რეჟისორის მიერ კ. მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში განხორციელებული შემდეგი დადგმები: კ. ჩაპკის „დედა“, გ. მუხამეილის „მოაწმინდის მოგორი“. ამ დადგმებმა კიდევ გრძელად ღაცვანახე, რომ რეჟისორი ქალი შედამ ახლის ძიებაშია...

მედია კუჭუბითა ჯერ შემოქმედის დიდი გზის დასაწყისში დგას, ნიჭთან და პროფესიულ მომზადებასთან ერთად, ბევრი რამა აქვს ისეთი, რაც მომავალში ჩვენი ქვეყნის მოწინავე შემოქმედ-

„ანა ღრანკის დღიური“

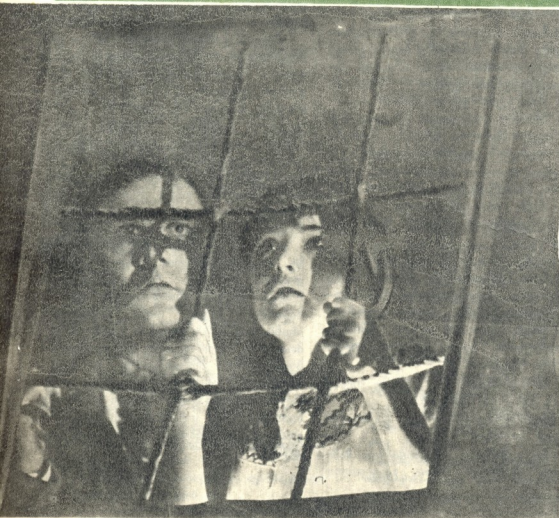
ანა — ა. შენგელია,

პიტერი — ლ. გავრილოვი.

„მოაწმინდის მოვარე“

მერი — მ. ბიბილიშვილი,

ვაგი — მ. გორგილაძე.

თა რიგში დააყენებს: აქვს ნებისყოფა, ხასიათის სიმტკიცე და მიზანწრაფვა, ცხოვრების საკუთარი თვალთახედვა. სწორედ ახლა ვალიბდება მისი შემოქმედებითი ხელწერის მთავარი თავისებურება — ლირიზმი და ღრმა დრამატიზმი, პოეტურობა... იგი შედამ ახლის ძიებაშია, მუდამ ახალი გეგმებით და იდეებით სავსე. დაძაბულ შემოხმას თეატრში, იგი უფარდებს თეატრალურ ინსტიტუტში პედაგოგიურ მუშაობას, ამასთან კარგი მეთაბე და კარგი დედა...

ახალგაზრდა შემოქმედი მტკიცედ მიაბიჯებს ერთმელ და სამუდამოდ არჩეულ გზაზე!

ნადიმდა ზალუტაშვილი

გარემოს მეცნიერება

— გამიხსენი, გამიშვით, უნდა მოველა, — ყვიროდა საკონტაქტო მუშაკი ახალგაზრდა, ხალხის წრეში მგელივით ტრიალებდა და გვერდზე მდგომ ამბანაგისკენ რაიკე უმურმადღვისკენ იწვევდა. ჩხუბში მილიცია ჩაერია და ყმაყვილი გახუფდებოდა წაიყვანეს. რამდენიმე დღის პატიმრობის შემდეგ მან კვლავ გააგრძელა ჩხუბი და სცემდა ყველას, ვინც თვალში არ მოუვლიდოდა, მერხის ამბანაგე რ. უმურმადღვი კი ისე დააშინა, რომ ბიჭი იძულებული გახდა სკოლისთვის თავი გაეწეებინა.

ამ ამბავმა მთელი სკოლა საგონებელში ჩააგდო. რა არ იდინეს, რა ხერხს არ მიმართეს მასწავლებლებმა, მაგრამ ამოდ, ვლადიმერ ამირთვი კვლავ გაზავრიბდა ხულიგნობას. ყველაზე დიდ გასაჭირში მანაც კლასის დამრიგებელი პაშა ბააზოვა იყო. „თქვენ, მასწავლებელო, უაღრეს პატივს გცემთ“, — ხშირად უთქვამს მისთვის ვლადიმერს, მაგრამ რაში გამოიხატებოდა ეს პატივისცემა, გაუგებარი იყო. მოწაფის უღირს საქციელს სასოფრკვეთილებამდე მიჰყავდა ახალგაზრდა პედაგოგი.

არავინ იცის, როგორ იმოქმედა ვლადიმერზე მასწავლებელმა, როგორ გაღვიძა მასში კეთილშობილური გრძნობა. ერთ საღამოს ტაქსით გამოესვდა ვლადიმერი კლასის დამრიგებელთან და სთხოვა, უმურმადღვთან წაყოლოდა სახლში. „თქვენი ხათრით რაიკას ბოლიში უნდა მოველადო და უკან დავაბრუნო“.

ამის შემდეგ უმურმადღვი კვლავ თაუზუნდა სკოლას და ამბანაგებს. რაც მოაუარია, თვით ვლადიმერიც გამოსწორდა, აღარ თვრებოდა, აღარ ჩხუბობდა, სწავლას მიჰყო ხელი.

უფროს და თავგებულებული მისწავლე სხვაც ჰყავდათ კრწანისის საღამოს სკოლაში. ეს გასლდათ რობინზონ

კოგიაშვილი. იგი ჩაითრის მანქანის გამტაცებლებმა და მისი საქმე პროკურატურას გადაეცა. სკოლის პარტორგანისაციის მდივანი ვლადიმერ ცხვარი-აშვილი თავდგა და დაუდგა რობინზონს და გაკვეთილებს არ მოაგდინა. დღეს რობინზონი სანიმუშო ახალგაზრდაა სწავლითაც და ყოფაცქცევითაც.

მოსწავლეთა აღზრდის, მათი სწორ გზაზე დაყენების საქმეში დიდი წვლილი მიუძღვით სკოლის დირექტორს ეთერ ფერაძეს, პედაგოგებს: ირაკლი გარეჩილაძეს, ნათელა ბაშაღიშვილს, ნიკო ბოჭორიშვილს, ვლადიმერ ცხვარიშვილს, პაშა ბააზოვას, თამარ კისტერეას, სუსანა სააკოვას და სხვებს.

კრწანისის საღამოს სკოლამ არსებობის ცხრა წლის მანძილზე ბევრი კარგი მოქალაქე აღზარდა. ისინი ამჟამად საზოგადოებრივ-სასარგებლო შრომაში არიან ჩაბმულნი და თავიანთი პატიოსანი შრომით ყოველთვის განადიდებენ აღმზრდელი სკოლის სახელს. ასეთები არიან ნიკოლოზ გვორინი — მოსკოვის ერთ-ერთი რაიონის სასამართლოს პროკურორი, ნინო პანკოვა, — წინააღმდეგობა, რიკის მუშა, ირაკიმ ალიოვი — ქარხანა „ელექტროაგრომატის“ მუშა და სხვები.

სკოლაში 16-დან 40 წლამდე ასაკის აღმზრდელი სწავლებენ, მაგრამ ისინი ბავშვებიც კი გულწრფელით არიან აღმზრდელის წინაშე. სკოლის დირექტორს ეთერ დავითის ასულს ხშირად განუხარალებია ისინი ტკბილი სიტყვით და აუერსით.

— ამას ხედავთ? — მეხრებოდა ეთერი და ცივ იარაღებს მიჩვენებს.

მე უხერხულად ვიმუშენები და თვალთ

პარისკენ მივჩერავს.

— ნუ გეშინიათ, — ღიმილით მამვიდებს ეთერი, — ახლა გაკვეთილი

უკვე დაწყებულია, მოსწავლეები კლასში სხედან, მე იქ არ ვარ, მაგრამ აბა, თუ გეხმობ ჩამიჩემი. სხედან და მელოდებიან.

ეზოში ყველაფერს მზრუნველი ხელი ატყვია — ნაშენი ხეებს და ყვავილებს, სკოლის ახალ, ორსართულიან შენობას, ლამაზად შეღებილ ფასადს. ეთერ დავითის ასულმა მოსწავლეები შეაგულიანა და წელს საერთო ძაღლებით სკოლის შენობის გარემოწებებს აპირებენ.

ეთერმა ყვავილი მოწყვიტა და მოხსილავი ღიმილით მომაწოდდა. „ბი, რითი იმარჯვებს იგი“, — გავიფიქრე და მომაგონდა მისი ყოფილი მოსწავლის წერილი, გამოხვანნილი გერმანიიდან:

„ჩემი პატარა წერილით მინდა გამოგიტყდეთ, რომ მანდ კარგად ვერ ვიქცეოდი; მხოლოდ თქვენი ხათრით დავდიოდი სკოლაში, მაგრამ ამას მნიშვნელოვანი ნაყოფი არ გამოჰქონდა. ასეა კი, როცა გამიწვიეს სამხედრო სამსახურში, დავრწმუნდი, რომ ცოდნას დიდი მნიშვნელობა აქვს. მე მოდიხს ვინ-ღი თქვენს წინაშე იმ დანაშაულის გამო, რაც ჩამიდინა. თქვენ შედიოდით ჩემს მდგომარეობაში, ვინაიდან მე დღად არ მყავდა და დედასავით მარტყდები“.

ფიქრობი იმ დიდ პასუხისმგებლობაზე, რაც მონრდითა სკოლის აღმზრდელს აკისრიათ. მათ ცოდნაც უნდა მისცენ თავიანთ მოსწავლეებს და თუ საჭიროა, კიდევ უნდა გარდაქმნან ისინი, რომ საზოგადოებას კეთილად გამოადგნენ. ეთერ ფერაძე მრავალწლიანი პედაგოგიური მღვდნეობის მანძილზე ამ ამოცანას ემსახურება თავადლით და ძალის დაუხერხავად. სწორედ ამიტომაც მიანიჭეს მას საქართველოს სსრ სკოლის დამსახურებული პედაგოგის წოდება.

ალმა ბაჩიჩილაძე

ჩქრე ვაჟი

... და შემოღობა
ჩოქისაჲ
მოვა

მე შეიღო შეფერივ გრძნობები წრფელი,
მე გამოვწარადე ჩემი პატარა.
როცა შიოდა, მზრუნველი ხელი
ვინ გაუწოდა, ვინ გააბარა?!

ვინ უამრებო ტყვიანობებს ცრემლით,
ან სასულეშაღიან უმღერდა ნანს?
ოცდეროი წლის ვაჟაკი ჩემი,
ახლა საოზრად გვირდებოთ განა?!

მის მომავალზე ფეჭირობა და ვშოშო,
გაზრდილი შეიღო მომტაცის ახლა.
დასაბუთავად განწერილ პირაშოს
ხალდაც მოაფრენს ქარიშხლის ტალღა...

აღმაინად არ მოვლიდით ეჭვზე,
ჩემს ირგვლივ გულცივ ქალთებს ვბრძოვ.
რომ წაივანეს, მე არც ეი მოთხრეს,
წილად მარგუნეს ცრემლი და სივდა.

ვციო, ვერასდროს ველარ შეგვხვდები.
იწიღის შეჭმა თუნდაც იდევოს.
თვალცრემლიანი შეიღოს გვერდებში,
რომ არ მოხიკლან, დმართო ძლიეროს.

თარგმანი მარინა მარტინოვიჩი

გოგონალ მზარბულა

ქ-ლი-ქ-ნაყი

დგას ქანდაცვა — ქალი ამაჲ,
თითქოს არც ზიზღავს დღითა დინება,
მეგრამ, როს მინდვრებს მოგარის ვარაუთი
მინანვეზულს ჩაქინებთი,
მწონ მისწვდება სენანს ზაფარი,
მოუბოშოს ტრელი ღიბა და ფარია,
საამქვენიო აურ-წაური,
ფერგაუზუნარ ზღაპრად როს დარია.
ციცხლავან ბაგეს გააქვს ღაღადი,
მკერდი სურვილით აუთოთოლდება,
დალალს ღაიშლის, თიხის ნაჲადი
ტალღით ჩქერალუბს გაუტოლდება.
უკვირს, ან თუ რაგვარ გარიცეს
პირეკოს კანში გახსურებლად?
და ვით ავაზა, რკინის ხარხიბებს
მკერდს უზათქუნებს, ზვიდრს ეურჩება.
აოროაქვებს მღუშარე ზეაღლიც
და ზივრის შორი აფოლდება...
სულში სოლოვიო ეტრება ღამე,
ღამე, სიჩრუე და მოლანდება.
დგას გულწვადი, მკლავებს მუდგარულს
დაიფრება წიხლის რამ ბადე...
დგას და შეფურტებს ვარსკლავს ფერგაუზულს
შეზინდება-ნა განთიადმდე!..

მზეს გაუღმა ფანჯრების მინამ,
სარკმელში წითლად აინთო ხალხა
და მაინც ვილაჲ ჩაშოდის ფრთხილად
და თხილის უქსოვს ჩაღისფერ კახა.

გზადაგზა სერებს დაადებს ნიშნს,
გამოხზუნებს ხალხს, ვით კვიშას.
მერე ბილიეტს დაჲყვება მძიმედ
და ჩაშობსწრებს ღრუბელს და წვიმებს.

საბურთალოზე ადგება ქარი,
ზარილს დაიწვებს სახლს და კარი,
ჩამოჲრის ფოთლებს,

ქაფურის მოჲფენს,
აურდაურებს სხვადასხვა ფერებს,
ბელურებივით ააფრენს მერე.

გაიწავადებს რუსთველის გამოჩინს,
კახებს დაამოხს გოგონებს თაჲზე.
ფერ დაშალავან ბიჭები ღელვას
და გადმოჲკდება სიცილი ზაგერ,

და თვალთა ილვა
ფრიალა კახებს
წაეიღება ციცილად და ღვინად...
...და შემოღვამა როდისაც მოვა —
ქარით, ღმინით,

ტრფოთი,
ქალ-ვაჲთი,
თხილის მაჲინ ზგავს ზღაპრულ ბოშად,
ჩამქდარს ქარგვში.

ირინე უზნერიძე

აა...

შენი სურნელით აღვსილა
ტბე, მინდორ-ველი, სერები.
ზოლად მიჲყვება ბილიეტებს
ნაჲი, ცისფერი ფერები...
შეგებდა, ჩავიშულები,
არ მოგწუხებ, მოგუფრები.

...
მთის უყვადილებით ავიგებ კალთა,
სურნელი — სურნელი, ფერი — ფერს ერტვის.
შოშოლურ მთების ზაერით დაშთვრალს,
მომაქვს ცვრიანი უყვადი შენთვის.
მინდა მოვადი...
მზე, წყარობი,
პატარა წიხლი იხსთავლება,
ახლადაფრული სუთა ტრტობი
თითქოს მიცქერენ და მკერძობი.

ვაჲთისთ პატარებს

ჩქ-ლი-ქ-ნაყი

შემიკერა დედამ
ჩიხა პაწაწინა,
— შევიღებამი, ზაზა, —
მეღუნება ტბილად.

— გაგეცითოს მშითა,
ბიჭო, ერთო ციდა!
ახლა ისიც მინდა
ფეხზე წულა მეცვას,
ქართულ ციყვას „ცერულს“
ვასრულებდე მეცა.

მისოზ გავალი

ჩვენი მისოს მამალი
უცნაური რამ არი,
დასერილობს ეწოში
ამქრითა და ამალით.

კუზ-წიწილა მეზობლის
არია და დარია,
სცემა, სისხლი აღინა
ქათამსა და ვარიას.

ჩვენი მისოს მამალი
ავაზაკი რამ არი...

გიორგი ვიზაური

ზეპქდავით გამოსხივებებს როდინს ქაჩიას წყრილზე- „დიდა და დიდანა“

პატივცემული რამდამიანი!

პედაგოგიკა გვაწვდის და პრაქტიკაც გვიჩვენებს, რომ ბავშვს, რომელიც სკოლაში მიდის, ამორჩევებს სწავლა ახლისადმი და თუ გავყოთ იმ ახალს ვერ დაინახავს, გავყოთ იმითი სიტყვებით იქნება და მტერ აწაფავს. სოფლის სკოლებში ძალიან იშვიათად შემოდის წერა-კითხვის მცოდნე — სულ თითო-ორილა ბავშვი. მათთან მუშაობა, პირადად მე, უფრო მტკივნეულად, ვიდრე დანარჩენებთან. ისინი დამახინჯებით წერენ, მათ მიერ დაწერილი ასოები არა აქვან „ქართული წერის დედანში“ მოცემულ ნიმუშებს.

აიოველ კლასში მზავდა ერთი მისწავლელი — ქ დაუწავლი, რომლის დედაც მასწავლებელია და სახელიც ესწავლებინა შელისთეს წერა-კითხვა. ეს ბავშვი წინა საანბნო პერიოდში ძალიან ატყორც იყო გავითვალისწინებ. გულდასმით ისინდა ზღაპრებს, ადვილად გაუმეორებდა შინაარსსა, მაგრამ როგორც კი ანბანის შესწავლაზე გადავდივით, ბავშვი პასიური გახდა. გავყოთ იმ წინაშე, გულკარგებულად იჯდა და თავის გვერდით მჯდომ ბავშვსაც ხელს უშლიდა, რომელიც სულ უცხოვდნარჩო მოვიდა სკოლაში, მაგრამ ყოველ ასოს ძალიან ღრმად წერდა. ძალიან უწოდდა დაუწავლის ბავშვს მივება თავიანი მეგობრისათვის, უკურნებდა მის ნაწერს, მაგრამ ვერა და ვერ ახერხებდა ლაზნად წერას და „3“-ზე მტკი ნიშანი წერაში ვერა და ვერ დაიწინა-სახერხა, თუმცა ზეპირში სულ ფრიალებს იღებდა...

მთელი ჩემი მუშაობის მანძილზე არ მასუსეს შემთხვევა, რომ წერა-კითხვის მცოდნე ბავშვის გამყოფილი ვყოფილიყავი...

ბ. ჯაბაბაძე,

თიანეთის რაიონის სოფელ ნაბაკიქარის
საშუალო სკოლის მასწავლებელი.

...

...სანამ შეიღის სკოლაში მივამარბები, ჩვენ, მშობლებს მკაცრად გვწამდა არაერთხელ წაკითხული და ნათქვამი, რომ ბავშვმა წერა-კითხვა ოჯახში არ უნდა ისწავლოს. ჩვენ ეს მითითება „პირნაოლადა“ შევასრულეთ და ბავშვი სკოლაში ისე მივიყვანეთ, რომ არც ერთი ასო არ გვაქვდა წინაშე. უფრო მტკი, გუკრძალავდით კიდევ, თუ მოვივლიდა, ჩემი სახელისა და გვარის დაწერა მასწავლებელი. გვეგონა, შემდეგ თითქმის დაწყებდა ჩნებას და ხელს გაიფუჭებდა.

ნუ მკითხავენ, რამდენიმე წლები გადიდა და ჩვენ და ჩვენი შვილები! როცა ასობის სწავლა დაიწყო, დიდხანს „ი“-სა და „ა“-ს ეტონმან-

თისგან ვერ ანსხვავებდა. სამსახურიდან მოსული, როგორღმოდნო ვიჯერებო მის გვერდით ხან დედა და ხან მამა — სხვა საქმე ვის ასხვავდა! რამდენჯერ დაგვიტყუეს იმის გამო, რომ ასო არასწორად დაწერა და ბავშვს, ერთიანობა, სულ შესტულდა წერა და გამოვცხადება — „რაც გინდათ მასწავლებელი, ოღონდ წერა არ ნიშნავს“.

მერე, როცა ბავშვმა, ზოგი მასწავლებლის, ზოგი ჩვენი დასამტკიცებელი გინებში განიჭებდა ყველა ასო, გუნებში ვუცხოვრებო: მე რომ მისთვის ადრე თითო-ორილა ასო შესწავლებოდა, რომ უფრო ადვილი იქნებოდა მითვისება და ჩვენი-საც ეს შრომა-მუშაო?

პატივცემული რომლით ქორქიას თითქმის ჩვენი გულისანდები წავკითხავს, როცა ეს წერილი და-უწერია. მწერს მაღლობა მოვახსენო, რადგან მისი რჩევა არც ჩვენივესაა დავიანებო: მეორე ბავშვი კიდევ გვყავს და იმას მაინც მივაწვდით დროზე დახმარების ხელს.

5. ლოზანბანი-მამიქიან,

ქ. რუსთავეის საბავშვო ბიბლიოთეკის
ბამეც.

ჩვენს პატივცემულ მშრომელ!

მე, როგორც დედა და პედაგოგი, გვთანხმებით, რომ ბავშვს ნამდვილად ოჯახში უნდა შევასწავლო წერა-კითხვა, მაგრამ ყველა დედის უნდა ასხვავდეს, რომ თუკი იქნისრებს ამ პასუხსაც მოვალეობას, იხელმძღვანელოს ვერალო თითოერთას „ქართული წერის დედანში“.

8. კონსტანტინოვა,

პედაგოგი ხაშურიდან.

მშრომელს რამდამიანი!

ამას წინათ ჩემს რამდენიმე მეგობართან სკაბასი მქონდა თქვენი ეფრანლის იფინის ნო-მენში დაბეჭდილი წერილის — „დედა და დედა მისი იჩეგლე“. შერაგულსმა პატივცემული რომლით ქორქიას ვუმზარობოდი, უცხოვრებო კი მისი მოსაზრების წინააღმდეგ ვიყავი და ამის მი-ზეხად იმას ასახელებდნენ, რომ ოჯახში ნასწავლ ბავშვს კალიგრაფია არ უნდაგონ. მე ვუცხო-რობ, ეს არ არის სწორი. ჩემს ორ მისწავლელს დედამ (და ისიც არაუბედავებამ) ასწავლა წერა-კითხვა და ორივე უმსაზრვავად წერს, ხელის-ნები არიან. და განა ცოტა ბავშვები ვიცით, რომ-ლუმბას წერა-კითხვა უწოდებდ სკოლაში, მასწავლებლისგან ისწავლეს, გულდასმითაც შევა-დინებდნენ და მაინც ცუდი ხელი აქვთ?

9. რაბინოვი,

თბილისი.

რამდამიანი სანამ: მწერალი რომლით ქორქიას წერილი „დედა და დედა ენა“ ჩვენი მათ-ხელგების ფართო გამოხმარება პოეზია. რამდამიანი მითლი ძალიან ბევრი წერილი, სადავ ჩვენი კო-რესპონდენტები გვიზიარებენ თავიანი მოსაზრ-ებებს. ავტორთა უზრაველობა მზარს უტერს რ. ქორქიას წინადადებას, მხოლოდ რამდენიმე ავ-ტორი გვახსენებ. ჩვენ ეფრანლი დასახელებად შევარჩიეთ რამდენიმე წერილი, რომლებიც უფ-რო ტიპურად მოგვყვენა.

ვასწავლობ თუ არა სკოლაში შეგანამდე ბავშვს წერა-კითხვა? ეს პრობლემა აქტუალურია არა მარტო ჩვენითვის. ცენტრალური პარტის სურ-ვლებზე ხშირად იბეჭდება წერილები, რომლებიც აღ საქონიშრობები საკითხის შეხება.

დღეს ჩვენ შევძლებდით ვებედავო ვაჟთ, „ი-ვესტიაში“ ა. წ. 15 ავგისტის დაბეჭდილი წე-რილის, რომლის ავტორია ეფრანა „სენია ი შკოლას“ პედაგოგის განყოფილების მშრომელი. ა. ლუბინი და რომლის აზრები, ჩვენი აზრით, მტკადა საგულისხმოა.

გზა-დ
პირვლი
ქიხისიყნ

რამდამიანი ქალი მეშვიდა.

— ჩრევისათვის მოვედი. ჩემი ვიტია შვიდი წლის გახდა, წელს სკოლაში მიდის. მითხარით, როგორ მოვაშნალო?

მე მზერა კალენდარისკენ გამეცა. პირველ სექტემბერულ სამი კვირაც აღარ იყო დარჩენი-ლი და ქალს მივუბრუნე:

— როგორ ვიტხარათ! პასუხისთვის თქვენი თითქმის ერთი წელი დაიკვირეთ...

...მაგრამ ბევრ მშობელს ჯერ არ დაუგვიანია. ბავშვს აქვს 5-6 წლის ბავშვი და უცხოვრებო, რომ მათი სკოლისათვის მომზადება და-იწყეს.

მეცნიერები და მწერლები, პედაგოგები და ფსიქოლოგები ბევრს კამათობენ იმის შესახებ, თუ როგორ გადავცეთ უფრო უკეთესად მომავალ თა-ობას ის უმდრესი ცოდნა, რომელიც ასეთი არამეცნიერული სისწრაფის იზრდება. კამათი ხშირ შემთხვევებში უფროსასკლესებს შეეხება. ახარა, პრობლემის ძირი უკვე პირველდაწყების, ის კი არა, სკოლაშედილი მომზადების ხასიათში უნდა ვეძებო. არ შეიძლება მოსაზრებელი შე-ნობა თომეტიკატორიანად აქციოს, ე. ი. ზედ დაუწერო კიდევ რვა სართული — შენობა დანი-ერება. საჭიროა ახალი ფუნდამენტი, რომელიც გაუძლებს თანამედროვე მანერასართულიანი შე-ნობების კოლოსალურ ტვირთს. ჩვენ არ არის მხო-ლოდ თვითრეული საკითხი. ჩვენი პატარების მ-ლიონობით მშობელი უკვე დღეს რეალურად და

ფაქტურად ჰქმნიან იმ ფუნდამენტს, რომელსაც უნდა დაამყარდეს მათი სხვაინდელი განათლება.

ჩვენში მასწავლებლის ი. ევდოკიმოვის შეილება სკოლაში შესვლამდე უკვარდა ნახატებიანი წიგნების თვალგარეშად და წაითხურლის მოხმება. ბავშვები გვევწამებოდნენ შრომებს, კითხვა გასაწყვეთი, მავარი შრომების უარობდნენ. გოგონა რომ პირველ კლასში შევიდა, წლის დასაწყისისთვის ახად გახდა. შრომები ითვლებული გახდნენ დროებით სახლი ესწავლებნით წერა-კითხვა. რთვა გოგონა სწავლობდა, მისი უთო წლის მამა იქ იყო ხოლმე ჩასუცული და აღმოჩნდა, რომ ის თავის დაზე უკუთმად ითივებდა. ოჯახმა გადაწყვიტა, ამის სახლი გაჩერებას აზრი აღარ აქვს და ექვსნახევარი წლისა სკოლაში მათარებას. ასლა ის მეორე კლასშია, ბუგის კითხულობს, აინტერესებს ბუნება, კოსმოლოგია გაფრთხილ, ზღადასნობა, ისტორია.

როგორც ვხედავთ, ბავშვი შრომების თვალწინ უნარია განათლების. მაგრამ ხშირად ეს შეუძნელობად დგება.

...თხლი წლის დიმა დედამ პოლიკლინიკაში წაიყვანა. ბიჭი წყნარად იჯდა მისავდელი, ლოკაზე ხელმოშობებული. უცებ სირყმები მისი სკოლაში ხმა გაისმა:

— დედა, რა არის ყრვასხველა? დაგნულმა დედამ აუხსნა, რომ არსებობს ასეთი ავადმყოფობა და გაოცებით ჰკითხა, საიდან მოიპოვეს ეს სიტყვა. ბიჭუნამ პატარასკენ მიუთითა. „როგორ, შენ კითხვა იყი?“ — კიდევ უფრო გაოცდა დედა. ამის პასუხად, ბიჭმა მარჯვალ-მარჯვალ, მარცხ სავალი სწრაფად დაიწყო სხვა პლაკატების კითხვა. დედა ხელმეცლა შეიღმა...

ამგვარ ფაქტებზე ყურადღება მთვრებავს არ ელერებოდა, რომ ლაპარაკი გამოხატვის შემთხვევაში და განსაკუთრებული ნიჭით ადგილობრივულ ბავშვებზე გვეჩინებს. მაგრამ ასეთი ფაქტი უამრავია, ჩვენ ვლარაკობთ სრულიად ჩვეულებრივ ბავშვებზე.

უბრალოდ, ჩვენ არ ძალგვიძს ჯერონად შევფასოთ ადამიანის ბუნების მთელი შესაძლებლობა, რომელიც მხოლოდ შემთხვევას უკდის, რომ თავი იჩინოს. თანამედროვე ბავშვებს ინფორმაციები და ათასგვარი მოვლენებით აღსავსე სამყაროში უშდებით ცხოვრება. განა საიკარია, რომ ასლა ისინი უფრო ადრინად ვითარდებიან, უფრო ადრე აწვდნენ სწავლის ნიჭს? და როცა შრომებიც ხელს უწყობს ბავშვის გაცილებით ინტერესის, შესანიშნავ შედეგებს აიწვევენ.

სარაბოვე ა. გულშენაგობებს ოჯახში ორი გავიკავით: ტოლია მეცხრე კლასშია, გულგობა — მეექვსეში. ორივე პირველი კლასიდან ფორადონანია... ისინი ბუგის კითხულობენ, გატაცებული არიან მათემატიკით, ფიზიკით, რადიოტექნიკით, მონაწილეობენ სამაგრო ფიზიკა-მათემატიკის კონკონიდებში; ტოლია ორჯერ მოიპოვა ამ ოლიმპიადების ჩემპიონობა და უკვე მონაწილეობაში მიიღო სრულიად რუსეთის ოლიმპიადები.

იქნება, ეს შემთხვევითი მოვლენაა? არა, გვაპსუბინებს შრომები. ბავშვები ჯერ სულ პატარები იყვნენ, როცა შრომებმა მათგანატკია მათი

თამაშობების განუვრელი თანამზაგარი გახადეს. უნეროსები სულ მარტყე ამოცანებს სთავაზობდნენ ბავშვებს, მავალითად: „რამდენი გაფრინდა, რამდენი მოფრინდა?... იყო სასიკელი გამოცანებიც. თვლა და ამოცანების გამოცხადება საოკანო სკოლაში მათთანობათა და ბავშვების სხვადასხვა თამაშობათან იყო გადამსართული. ამათ გამო სუთი-ექვსი წლის ბიჭუნები თამაშად იყვანებოდნენ ამოცანებს ათეულის ფარგლებში შეტარება-გამოკლებზე, ხოლო სკოლაში რომ შეტყობოდნენ, უკვე ათეულის ფარგლებშიც. გარდა ამისა, მათ შეეძლოთ გაყოფა-გამრავლებაც ათეულის ფარგლებში.

აი, ასეთია ფაქტები. ასლა ვიფიქროთ, როგორ გამოვიყენოთ ეს ფაქტები?

წინათ შრომებს აფრთხილებდნენ, რომ არაფერი ესწავლებნით ბავშვებისათვის სკოლაში შესვლამდე. აი, რა მოსაზრებებით ხელმძღვანელობდნენ მაშინ პედაგოგები: ვათუ, მყიდნენ ბავშვი პირველ კლასში აღმავრთი დანატყესხად და გაგვითლებზე ხელი შეგვიშლის? და, ასევე, ამბობდნენ ისინი, განა ადრინად განვითარება იძლევა იმის გარანტიას, რომ ბავშვი მინაგავლიც ასეთი წარმატებით ისწავლოს?

მაგრამ დროთა ვითარება და მავაჩერებლობა ავარგება ყველა ზემოთმოყვანილ არგუმენტს.

ასლა მთვლივით უფრო განათლებული არიან. მათთვის დიდ სიმძლევს არ წარმოადგენს სწორი მეთოდის დაუფლება. „ნასწავლი“ ბავშვს მოლოდენ მაშინ მოხერხდება კლასში ყოფნა და ხელს შეუშლის მასწავლებლის, თუ მხოლოდ ისაა ჯგუფში „ნასწავლი“. მაგრამ ამგვარ ბავშვთა რიცხიც ყოველწლიურად იზრდება და მასწავლებლებმა, უნდათ თუ არა, მათთან რაღაც სხვაგვარი მეშობა უნდა ისწავლონ. ცხადია, ეს ძნელია. მაგრამ განა ჯონიერული იქნება ბავშვის განვითარების შეფერხება? განა, არ ავრთბის, რომ ყველა ახალშობილი სკოლაში ძირითადი, „ნასწავლი“ მოდიოდეს, უკვე განვითარებული მეტყველებითა და მათემატიკურ „სიღრმის“ სულ პატარა საწყისებით?

ეს კი ნამდვილად რეალური ამოცანაა, რომლის გადატარა ყველა ასე თუ ისე კულტურულ ოჯახს გადაეცა. ამაზე მეტყველებს ვერნალ, „სემი ი შკოლაში“ ფურცლებზე მოყვანილი მრავალი ფაქტიც და ის უდიდესი პოპულარობა, რომელიც მოიხვეჭა ა. ვოსკრესენსკისა, ს. რედნოშოვისა და ა. იანკოვსკის წონება „Адаптированная программа по математике для учащихся 1-2 классов начальной школы“. ეს წიგნი მეტყველებს გამოსცა გამომცემლობა „Просвещение“.

ვასწავლობთ თუ არა ბავშვს სკოლამდე? ეს საკითხი გაიცლებით ფართოდ უნდა დისკავს. წერა-კითხვისა და ანგარიშის ელემენტების შესწავლის უთუოდ დიდი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ მთავარია, ვეცადოთ გავუფართოოთ ბავშვს გონებრივი პოროზონტი, ვასწავლოთ მათემატიკა, დავკავშიროთ, შევითვისოთ დასხმა და თვისასვე შევითვისოთ პასუხის მოძებნა. მთავარია, მოვახერხოთ, რომ მან შევისისლფორცის შრომისაშიმ სიყვარული და პატიოსნება, ვოყვანევის კულტურა. რამდენს ვიზრებთ ორწლიანობისა და სკოლადან გათვსების წინააღმდეგ! და მერე საიდან იწებება ეს ამაგი? — სწორად სულთერ განვითარებამი, ზნეობრივ თვისებათა ფორმირებამი არსებული

ხარვეზებიდან, რომლითაც ზოგიერთი ბავშვი მოიხსნის ხოლმე პირველ კლასში. არადა, რამდენია ოჯახი, სადაც ბავშვები ისე იზრდებიან, როგორც მინდორში ბაღში! ჩააცვს, დაასურეს, აჭამეს და სასიეროდ გაუშვს. ფიქრობენ, — რად გამოუვტებოთ თავი? წავა სკოლაში და იქ ისწავლობ... მაგრამ რა ძვირად უკლებათ ზოგჯერ ეს დავიანებული სწავლა.

ა. ლაშვინი,

ფერენა „სემია ი შკოლაში“ პედაგოგიური განყოფილების რედაქტორი.

მზარა კვიტარშილი

ქიშირი და თოქონა

ნაწი,

ცისფერფალბა,

ქეთის ჰყავდა თოჯინა,

აღვიტებდა თრთავებს

მამალი ყოყლორინა.

ეტიზობდნენ, —

მისწყვეა

აწუხებდათ ნაკლებად,

ტყეში სეტიკობდნენ

სიკოების საყრფუდ...

და ერთ დღით უეცრად,

ოქროსდუგებიანი,

ავად გახდა მამალი, —

დღელ ჩამყარდა შვინი.

ავად გახდა მამალი,

ქეთის თავს რომ ერჩინა,

დღედაღამე ფიქრობდა —

როგორ გადავიჩინა.

უტარია ავადმყოფს,

ვერაფერი გაგიო,

მამლაყინწამ სწავლობა

თვეში ქირი წაყლო.

ადრე ველარ დგებიან

ქეთიში და თოჯინა,

რადგან აღარ აღვიტებთ

მამალი ყოყლორინა

ქიშირი

საოცარი ბიჭები

დუმებდათ და მუჟკა.

დღედაღამე მუშაობენ,

ძილი არც ერთს არ უყვარს.

ხან ბურღავენ,

ხან ხერხავენ,

ხან მთვრებთ თარაზო,

ღღამე თუ არ გაასუნა,

ჭამა იცნ ერთს არ ახსოვს.

— პირდაპირ თქვენ წინ, — თქვა ხელში რევოლვრითარწვევებულმა ღორიკომ. — თქვენ არც ისე გაგიჭირდათ შემოსვლა, ხომ მართალია?

— შე ხომ თქვენ გაენთობა, — თქვა შიშისგან თვალებგაფართოებული სალი მილფორდმა, — ჩვენი პირები ახლო მეგობრები არიან.

— პირები, რაც თქვენ უნდა დამიხსენებოთ, — უთხრა ღორიკომს, — ესაა, არაგის ენ-ლეო. — მან ფეხის კვრით დახვარა კარი. — ხელფით მალდა. — მან სალის ჩანთაში პატარა რევოლვრები დამახა და გაეტეხს კაბეში დანა. — დააწვევით ესენი მაგიდაზე. — უბრაანს ღორიკომს, — და დაბრანდით. ყავას მიირთმევთ?

წინამ და ელექტროგანათებაზე შეცვალა კარი, ხეები და შუა.

ჩვენ ვიცით, ჩაოდნ დიდ გავლენას ახდენს ადამიანზე სივრცე, ბავრები და ფერი. ამიტომ არ შეიძლება გულგულყოფითი სიხშირით ფიზიოლოგიურ, ფსიქიკურსა და ბიოლოგიურ გაგნება-თა ფაქტორებზე. მათ აქვთ დამატებითი მნიშვნელობა ადამიანთა და მთელი ერის ჯანმრთელობისათვის.

ხმაერის წინააღმდეგ დღეს მტრნალებად იბრძოდა ქალაქის მუშევრები. მიუხედავად იმისა, რომ ბიენის ფართობი დროთა ვითარებაში მცირდება, არქიტექტორები მაინც ცდილობენ მათ ისეთი ორგანიზაციის, რომ მათი მეტი სივრცე და სინაოლე იყოს. მაგრამ ფერის პრობლემა ჯერ კიდევ არ არის გადაჭრილი. ადამიანი კი ისეა შე-მნილი, რომ გაცილებით მეტს ხედავს, ვიდრე

ვნებლობა მიანიჭებს ფერით გერნალობას, განსა-ზღვრებით ნერვულ და ფსიქიკური კონტრ-ლებში. ამ იქმნება პალეტის ღერეზე, შუაგულ ტონ-რებას ნერვულიულისათვის და წითელი ან ყვი-თლი ფერის კედლებიანი ოთახები სუბტებისა და დეკორატიულობისათვის.

ამიტომ ბინიში ფერი უნდა ვიხმართ მისი თვისებების გათვალისწინებით და არა შემე-ხვევით, მიზანრდის სურვილისა და კარიზის სა-ფუძველზე. მართალია, არ შეიძლება არ გაგიო-ვალსინებოთ ბინის პატარის აზრი, გემოვნება, რომლის ტანადიტაცია სწორი არ იქნებოდეს, მაგრამ სასურველია ბაცი, წყნარი ფერების ხმა-რება და კონტრასტების შუალედი, რაც გაცილე-ბით სასიამოვნო და ხალისიან გარემოს შექმნის.

ფერი უნდა ეხმარებოდეს, „შემაბნელოს“ ადამიანისათვის. ფერების სწორი შეხება დამსვე-

საკუთვლად ცხოვრობია, თუ რა დიდი მნიშ-ვნელობა ენიჭება ფერს ადამიანის ცხოვრებაში, და თუშეა ადამიანი მას საგანებოდ არ უფერ-დება, იგი ქვეყნიერებად უნდა ისრანფის სუფ-თა, გვეფთვი ფერებისაკენ. მართლაც, რა მო-საწვენი და აუტანელი იქნებოდა ჩვენი გარემო ფერების გარეშე! კ. მარკსი ფერის ტრანსიბის „ყველაზე პოპულარულს“ უწოდებდა. ხალხმა ინსტიტუტების თუ გამოცდილების საფუძველზე შექმნა ფერების სიმოლიცა. ასე, ცისფერი აღიქ-მება, როგორც მშვიდობის ფერი, რადგან ასეთი ფერისაა მშვიდი, უღრუბლო ცა. წითელი შე-ესატყვისება ცეცხლის, სისხლს, სწრაფ მოქმედ-ებასა და ვნებას, შერბილებული-ყვითელი კი ზედმეორებასა და სიამოვნებას. თეთრი უმატო-ების და სიწმინდის ფერია, რადგან იგი ყველაზე ადვილად იმერება, ხოლო შავი ადინამებს სიკე-დილსა და გლოვს — იგი უაფორეს ფერია და სინაოლეს. ჩვენ გარკვეულ ხალხისათა და პნელს, წაწას და მხიარულს, მშვიდსა და ამაღლებულ ფერებს. წარმოიდგანა თბილი, გაყვარებული ზე-დაფერი დაყვარებულია წითელი, ყვითლისა და წაწარჯისფერია. ღერე, ცისფერი ტონები კი გვავიწყებს წყლის, ცის ან ყინულის ცივ ზედა-პირს.

ესმის. კედლები, ტერი, იატაკი, ფარდები, ყვე-რა — ყოველივე ეს ქმნის აქტიურ ფერადობას ანსამბლს, რომელშიც ადამიანი იმყოფება დღე-ღამეები 16 საათს და რომელიც განუწყვეტლივ და ძლიერ მოქმედებს მასზე.

წინა გვიკვებში დარბაზები და დიდი ოთახები მოთხოვნიდნენ მეტსა და ინტენსიური ტონის ფე-რებს, მორთულობასა და ნაბატებს. შემდეგში, მცირე ოთახებზე გადასვლისთან ერთად, პრაქტი-კაში შემოვიდა ნახევარტონებისა და სუფთა თეთ-რი ფერის ხმარება. უკანასკნელ პერიოდში კი, მოდის თუ ინსტიტუტების გავლენით, განვითარდა თავსუყვებული პოლიტირბია. თანამედროვე არქიტექტურა ტენკიერი, გვირმზირი და ისეთი ტიკური მოსარბებებით გეყარება მარტივ ხა-ზებს, სისადებს, სისხადებს. იგი კრდება ყველე-გვარ ნაძირსა და რქურბობას და მეტყველობს ერთადერთ საშუალებად იყენებს ფერს და ამი-ტომ ფერეც ხდება უფრო ინტენსიური, მეტყვე-ლის. ეს ღონედება ავეფიოდ, სადაც მარტივი ფო-რმების გამოვლინების მიზნით აგრეთვე თამამად გამოიყენება ფერი. მაგრამ მიუხედავად ყოვე-ლივე ამისა, განა შეიძლება ვიმოქმედოთ დამიან-ზე ფერების ყოველგვარი შეხებით და არ გა-ვიგავდისწინით მისი მგრძნობიერება, ასაკი და, რაც მოვაჭრია, ჯანმრთელობა.

ნებს, გაალამაზებს ბინას. ამავე დროს შემოხვე-ვით შეგვიძლება ფერებმა შეიძლება მოგვცეს ტრე-ლე, მეგრალა სურათი, რომელიც დაგვირდვებს სიმშვიდეს ან პირობით, იქნება მტკიცე უფრული და უხალისო.

ესაბი, ძნელია რეცეპტების შექმნა ყველა პი-რობებისა და ყველა ადამიანისათვის, მაგრამ რა-ღაც საერთო პრინციპების დადგენა და გათავ-ლისწინება აუცილებელია.

ასე, ცნობილია, რომ ფერი მოქმედებს სიგრ-ის შეგრძნებაზე. ცივი — ფერები — ცისფერი, ბაცი მწვანე, იისფერი ქმნიან უფრო ვრცელი სიგ-რცის შობაქვტილებს. წითელი, ყავისფერი, მავი კი ამკირებენ მას. ფერს შეუძლია შექმნას ობიკ-ტიური ილუზია, დაგვიასლოვოს ან დაგვაშროს კედელი, გაადიდოს ან შეამციროს ოთახი. ცნობი-ლი ფრანგი მხატვარი ფერანს ლევე ასე უპარა-კობს ამ მოვლენას: „ცისფერი კედელი გვირ-დება, მავი კედელი გვიასლოვდება, ყვითელი კე-დელი კრება (იხიპი)“.

მედიცინისათვის ცნობილია ხშირი მოვლენები ციების, თავის ტვინისა და ხმა რეაქციებისა ფერის გავლენის შედეგად. დღეობს მოქაყეს ასეთი საყურადღებო ფაქტი: ძუძუმწოვრია ბავ-შე, რომელიც იწვა კედელთან მიდგეულ აკან-რი, გაუფრებელი ტროდა. თურმე კედელზე გაე-რედი ყოველი მსაფერი დიდი წითელი ყვავი-ლიდ. რიდესა და მსაფერს თეთრი ქალადი ადამიანი, ბავშვი უმაღ დაწყნარდა.

უკანასკნელ პერიოდში ექიმებმაც დიდი მნიშ-

მედიცინისათვის ცნობილია ხშირი მოვლენები ციების, თავის ტვინისა და ხმა რეაქციებისა ფერის გავლენის შედეგად. დღეობს მოქაყეს ასეთი საყურადღებო ფაქტი: ძუძუმწოვრია ბავ-შე, რომელიც იწვა კედელთან მიდგეულ აკან-რი, გაუფრებელი ტროდა. თურმე კედელზე გაე-რედი ყოველი მსაფერი დიდი წითელი ყვავი-ლიდ. რიდესა და მსაფერს თეთრი ქალადი ადამიანი, ბავშვი უმაღ დაწყნარდა.

უკანასკნელ პერიოდში ექიმებმაც დიდი მნიშ-ვნელობა მიანიჭეს ფერით გერნალობას, განსა-ზღვრებით ნერვულ და ფსიქიკური კონტრ-ლებში. ამ იქმნება პალეტის ღერეზე, შუაგულ ტონ-რებას ნერვულიულისათვის და წითელი ან ყვი-თლი ფერის კედლებიანი ოთახები სუბტებისა და დეკორატიულობისათვის.

ამიტომ ბინიში ფერი უნდა ვიხმართ მისი თვისებების გათვალისწინებით და არა შემე-ხვევით, მიზანრდის სურვილისა და კარიზის სა-ფუძველზე. მართალია, არ შეიძლება არ გაგიო-ვალსინებოთ ბინის პატარის აზრი, გემოვნება, რომლის ტანადიტაცია სწორი არ იქნებოდეს, მაგრამ სასურველია ბაცი, წყნარი ფერების ხმა-რება და კონტრასტების შუალედი, რაც გაცილე-ბით სასიამოვნო და ხალისიან გარემოს შექმნის.

ფერი უნდა ეხმარებოდეს, „შემაბნელოს“ ადამიანისათვის. ფერების სწორი შეხება დამსვე-

ადამიანის რეაქორება ფერებზე განსხვავებუ-ლია — ერთი უბრატესობას ანიჭებს წითელსა და ცისფერს, მეორე კი — მწვანესა და ყვითელს. საფრანგეთის მხატვარ-დეკორატორთა საზოგა-დრობის ვიცე-პრეზიდენტის სიტყვებით — „ადამიანი, დასასურებელი კი ქალაქის მცხოვრებელი, თანდათანობით შეგვიკა ცხოვრებას ისეთ გარემო-ში, სადაც არაფერი დარჩა ბუნებისა. არქიტექ-ტორები, ქალაქმშენებლები, ინტერიერი და დეკორატორები აშენებენ მოქალაქეებისათვის სამ-ყაროს, სადაც ცნებება, ტრანია და ბინა შე-ვალა მოვა და ცი, ისე, როგორც გათბობაში. ფერ-

ჩრდილოეთის ორიენტაციის თაბებში საჭიროა ვიზირობითი თბილი — ნარინჯისფერი, ყვითელი ტონები, საშუალო თბილი კი რამდენიმე ცივი — ცისფერი ტონი. ამებად ბინის დამუშავებისას გაურბიან მკვეთრსა და მუქ ფერებს და არჩევენ გაიკლებით შევდი ტონალობას. რაც უფრო მკვეთრი და მდიდარია ფერები, მით უფრო მეტად იღებს თბილი. უნდა გავითვალისწინოთ აგრეთვე ჩვენი ვიკო, მისი დინამიკა, რიტმი, დიდი სიჩქარეები და კბილის ინტენსიური ცხოვრება, ფერი ვიტრინების, რეკლამების, ღამის განათება და სხვა. თბილი იღებსაც უცხო ქართული და სახლში მის ესპანურებას სიმშველი, სიწყინარე ფერებშიც. ამიტომ ყოველთვის უნდა ვართიოთ შეიძლი, ნათელი ტონები, ვეძებოთ პარმონია მტკიცესა და არა დამატებითი ფერებში.

საერთო (დღის სამუშეო) თბილი სასურველია მოყვითლო ტონები („ორბა“, სპილოს ძაღლი, „ბეგია“), ფორუხისფერი, მუქი მწვანე, ჩამქრალი ცისფერი. მკვეთრი, მდიდარი ფერები — ბროწეული, ზურბეტის, ყავისფერი — მიხამდურნილია მხოლოდ ძალიან დიდ თბილში.

სასადლოში სასურველია საშუალო ტონები — ნაცრისფერი, მწვანე, მღვდლის ფერი, საბინებოდ თბილი საჭიროა შეიქნას განსაკუთრებით დასვენების ატმოსფერო. სასურველი ფერებია ნაცრისფერი-ცისფერი, ბაცი მწვანე ლავანდის დანამატებით ან სპილოს ძეღის ტონი — ჩამქრალი-მწვანე, ატმისფერი ან ფრიდისფერი ბორ-

დიური. ტალანი, პირაქით, შეიძლება იყოს მკვეთრი, ხაზისიანი ფერების. აქ შეიძლება ვიზირობითი ყვითელი, ნარინჯისფერი — ბაცი ყავისფერი, ჯერან ან ყვითელი ბორდიური.

ბავშვების თბილი სასურველია სუფთა და მკვეთრი ფერები: ცისფერი, მწვანე, წითელი ან ყვითელი დეკორატიული ლაქები მოყვითალო ან თბილ-ნაცრისფერ ფონზე.

სამუშეო თბილი უნდა შეიქმნას მშვიდი განწყობილება, ამიტომ სასურველია ნეტარალური — ყავისფერი ან ნაცრისფერი ტონები.

უკანასკნელ წლებში თბილის ინტერიერის ბავშვების დამუშავ. ე. წ. „ბიოლოგიზმის“ გამოყენება — თბილის ტონალობის დარღვევა პორნოგრაფიული მიმართულებით. ამგვარად, თბილის ერთი ან ორი კვადრი იფერება ერთ ფერში, დანარჩენი კვადრები კი შერეული.

ესაღი, ამ თეორიის გამოყენება შესაძლებელია, თუ კი გათვალისწინებული იქნება ორიენტაცია, განათება. ბიოლოგიზმის გამოყენებით შეიძლება მივაღწიოთ თბილის ნაბიჭრობას, რომელიც ხშირად ირღვევა მეტად ვიწრო ან, პირაქით, ფართო ფარგლების შემზღვევაში. შეიძლება შევეცადო გამოვიყილო კუთხეები, მივაღწიოთ უფრო მოკლე ან გრძელი თბილის შობაქცელებს. მაგრამ ეს ხერხი საკმაოდ საშიშარია და როგორც თბილისის პრაქტიკაში ვგვიჩნება, ხშირად ვიზილება ციდი გვიმწვანა ან ზომიერების გრძობის დარღვევა.

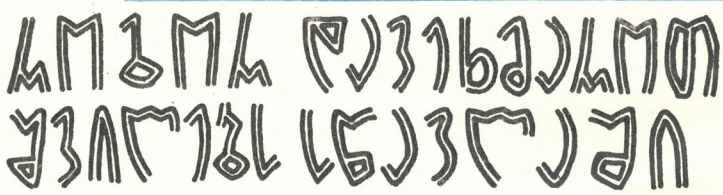
გაცილებით საშიშარია ინტერიერის დამუშავ-

ვება მონოტონიუმიდ პრინციპით, ე. ი. ერთი და იმავე ფერის სხვადასხვა კლუგების გამოყენებით. ბინის ფერადობა გადაწყვეტილია დიდი მნიშვნელობა აქვს, აგრეთვე, ავეს, ფარებს, მორთულობის საგნებსა და სხვ. მაგრამ აქაც უნდა გვრადიოთ, რომ მკვეთრი საგნების სიმრავლე არ გადავიდეს სიჩქარეში. სასურველია თბილი ფერების რაოდენობის შესწავლა. საბინო-თბილი ფერი სრულიად საკმარისია. მაგალითისთვის: თუ ავეჯი ჩამქრალი, ნეტარალური ტონისაა, კარგი იქნება მკვეთრი ფერის ფარდები, ან პირაქით, თუ თბილი მწვანია, შეიძლება ვიზირობოთ კონტრასტული ფერის საგნები. მაგალითად, შავი ან თეთრი, გარდისფერი და შავი, თეთრი და ღურჯი და სხვა.

თბილის ინტერიერში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება აგრეთვე იატაკს. პარკეტს, განსაკუთრებით მუხისას აქვს ბუნებრივი ხის სისამიფო ფერი, თუ კი იგი დამუშავებული არ არის წითელი ან ნარინჯისფერი მასტით, რაც მის რამდენიმე შევირალა და ვეღვარულ ტონს აძლევს. უქრობუნია პარკეტის დამუშავება ცილით (თაფლის სათიფლი) ან თეთრი საწდლოთი.

თამაშობრფე ტანკაცა გვაწვდის მრავალ ახალ მასალას ბინის გაფორმებისათვის. ფერადი პლასტიკი, კერამიკა, ფერადი მინა, ფილები, ქიშკი-ლი — ყოველივე ეს საშუალებას მოგვცემს შევქმნათ მრავალფეროვანი და სანტყერესო ინტერიერი.

პროფესორი ირაბლი ციციშვილი

.....შეიღოს მომავალი უსათუოდ იმაზეა დამოკიდებული, თუ დღედა რა შობაქცელებით ასაზრდოვო შეიღოს ნორმი, მაგრამ ღრამდ აღმბეჭდოთ გულა და გონიერა“.

ბ ა შ ა უ შ ა ბ ა ლ ა

ცნობილია, რომ იმ ოჯახებში, სადაც ბავშვთა სწავლების საქმეს ყურადღებით ეპყრობიან, მოსწავლეები ადრინდელ ასაკიდანვე სერიოზულად შეყვანილები, ამდღებუნე ცოდნის დიდ ინტერესს და კეთილსინდისიერად კვიდებიან თაყიანთ სასწავლო მოვლობისას.

სასწავლო შრომისადმი ბავშვთა გულისხმიერი დამოკიდებულების მიუხედავად, ხშირად მაინც საჭირო ხდება კონკრეტული დანაშრების გავრევა ეს დანაშრება სწავლების სხვადასხვა საფეხებზე სხვადასხვანაირია. დანაშრებას განსაკუთრებუ-

ლად საჭიროებენ უმცროსი და საშუალო ასაკის (7-11; 12-15 წ.) მოსწავლეები.

უმცროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეები ხშირად თაყიანთ შესაძლებლობაზე უფრო სუსტად სწავლობენ. ეს იმითმ ემართებათ, რომ ბევრ მათგანს ჯერ კიდევ არ შეუძლია დამოუკიდებლად სწავლა, საკუთარი თაყის კონტროლი; ჯერ კიდევ არა აქვთ საკმაოდ განვითარებული მეჯი-თობისა და სასწავლო შრომის უნარი. ეს განსაკუთრებით საშიშარ დავალებს შესრულების დროს იჩენს ხოლმე თავს.

საშიშარ დავალების ძირითადი ამოყანა იმაში მდგომარეობს, რომ მოსწავლეებმა განიმტკიცონ და გაიღრმავონ გაცეითლზე მიღებული ცოდნა, მოეზადონ ახალი მასალის იოლად ასათვისებლად. საშიშარ დავალებამ ხელი უნდა შეუწყოს ბავშვებს დამოუკიდებელი სასწავლო მეზობის

ჩვევების გამომუშავებაში, განუმტკიცოს ნებისყოფა, განეჭვიაროს აღქმის, აზროვნებისა და მეტყველების უნარი და სხვ.

ახალი მასალის ათვისებისა და მტყიცედ დამასობერების ყველაზე კარგი საშუალება კლასში მოსწავლეობა ხშირად გამოიყენება და მათ მიერ საშინაო დავალების შესრულების სისტემატრის შემოქმედება. საშინაო დავალების ობრობისა და ჩვენების დროს მოსწავლეები განვიდნან სიამყის გრძნობას, სიხარულსა და კმაყოფილებას. მაგრამ მასწავლებლებს არა აქვს იმისი საშუალება, რომ ყველა მოსწავლეს ყოველდღე გამოიყობოს გაცეითლი. ეს უკანასკნელი უნდადებს მოსწავლეებს სიამყრების შესაძლებლობას და აქვეითებს სწავლების ინტერესს. სწორედ აქ არის საჭირო შრომის დანაშრება ბავშვისა და მასწავლებლისადმი.

მათიილია, ყველა შრომელს არ შეუძლია გავრეკვს შეიღოს საშინაო დავალების ყველა დე-

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сакართველოს კალი».
Издательство ЦК КП Грузии.

მაღალ თბილისელში ქვირფას საჩუქარს მიიღებენ — მთავრდება
მრავალსართულიანი სასტუმრო „ივერიის“ გუნდავლობა

ИНДЕКС 76178

67

ОАО «СИБУР Холдинг»
ИНТЕРНЕТ-СЕРВИС

